



Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Vstupní analýza vzdálené dílčí podpory města Kroměříže

Zpracoval: Adam Bedřich



Říjen 2019

Obsah

Seznam použitých zkratek	3
Úvod	3
Metodologie	3
Sociální vyloučení	4
Vymezení lokality a základní sociodemografické údaje	5
Kontext sociálního vyloučení na území Kroměříže.....	6
Kvantifikace sociálního znevýhodnění a vyloučení	8
Shrnutí	14
Bydlení.....	15
Byty v DZU	19
Městské byty	19
Postup přidělování bytů ve vlastnictví města.....	20
Ubytovny	22
Albertova 3883 „Děvín“	23
Zaměstnanost	24
Zadluženost	26
Bezpečnost	28
Zdraví.....	32
Rodina.....	36
Sociální služby.....	36
Závěr	38
Tabulky a grafy	39
Zdroje	41

Seznam použitých zkratk

APK – asistent prevence kriminality	ORP – obec s rozšířenou působností
ASZ – Agentura pro sociální začleňování	OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí
ČSÚ – Český statistický úřad	PČR – Policie České republiky
DnB – doplatek na bydlení	PNKM – Psychiatrická nemocnice v Kroměříži
HN – hmotná nouze	PnŽ – příspěvek na živobytí
LDN – léčebna dlouhodobě nemocných	PZS – Protialkoholní a protitoxikomanická záchytná stanice
MěÚ – městský úřad	SLDB – Sčítání lidí, domů a bytů
MOP – dávky mimořádné okamžité pomoci	UoZ – uchazeč o zaměstnání
NZDM – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež	ÚP – Úřad práce
POÚ – pověřený obecní úřad	

Úvod

Následující zpráva předkládá výsledky výzkumu realizovaného pracovníky Agentury pro sociální začleňování (ASZ), která je jedním z odborů Úřadu vlády ČR, v období červen až říjen 2019. Hlavním cílem této vstupní analýzy je zmapování situace sociálního znevýhodnění a vyloučení. Vstupní analýza se ale rovněž zabývá širšími okolnostmi existence sociálního vyloučení v obci. Zásadní pozornost je upřena na identifikaci a popis sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, na typ sociálního vyloučení, původ a mechanismy jeho vzniku v obci. Dále se analýza věnuje přesnějšímu definování cílových skupin intervence ASZ, identifikaci problémů a potřeb cílových skupin v oblastech bydlení, zaměstnanosti, sociální práce a sociálních služeb, zadluženosti, zdraví či bezpečnosti; zjišťování příčin problémů a bariér pro jejich řešení a naplňování potřeb.

Vstupní analýza má posloužit jako základní informační materiál pro efektivní spolupráci ASZ, města Kroměříž a dalších aktérů sdružených v lokálním partnerství. Je teoretickým podkladem pro tvorbu Plánu vzdálené dílčí podpory a bude k dispozici členům lokálního partnerství při činnosti jednotlivých pracovních skupin. Zároveň analýza poslouží jako materiál pro další analytickou práci ASZ a pro evaluaci výsledků její činnosti.

Metodologie

Při tvorbě předkládané vstupní analýzy byly kombinovány následující kvalitativní a kvantitativní výzkumné metody:

- Desk-research – studium a obsahová analýza veřejně dostupných materiálů a materiálů poskytnutých na vyžádání místními aktéry; analýza dat
- rozhovor – hloubkový/kratší/interview s obyvateli SVL a zástupců majority v jejich sousedství

- strukturovaný/polostrukturovaný rozhovor se zástupci klíčových institucí, městských odborů, příspěvkových organizací města, Městské policie, Policie ČR, soukromých subjektů a dalších relevantních aktérů
- pozorování – zúčastněné/nezúčastněné v lokalitě

Rozhovory byly vedeny jak s institucionálními aktéry, tak s obyvateli sociálně vyloučených adres a lokalit i jiných částí obce. Informace a údaje byly od jednotlivých aktérů získány v období červenec – říjen 2019. Vzhledem k časovému rozmezí průběhu výzkumu a prezentace závěrečné zprávy je nutné vzít v úvahu, že se některé údaje mohou mírně lišit od aktuálního stavu.

Veškeré informace a údaje použité v této analýze byly získány se souhlasem respondentů, kteří byli informováni o účelu sběru dat a způsobu jejich dalšího využití. Statistická data jsou uváděna v agregované podobě tak, aby byla zachována ochrana osobních údajů dotčených osob. Některé údaje a zdroje byly za účelem ochrany respondentů anonymizovány.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají sníženou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity přítomnosti těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

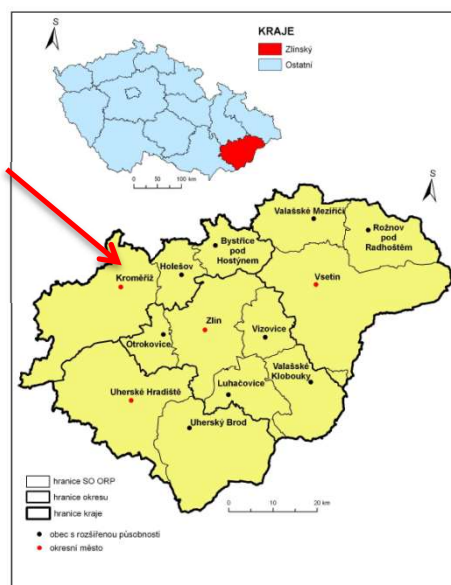
Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou schvalované zákony, postoje institucí, tržní mechanismy a stanoviska zbytku

společnosti i faktory vnitřní, mezi které se řadí životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje.

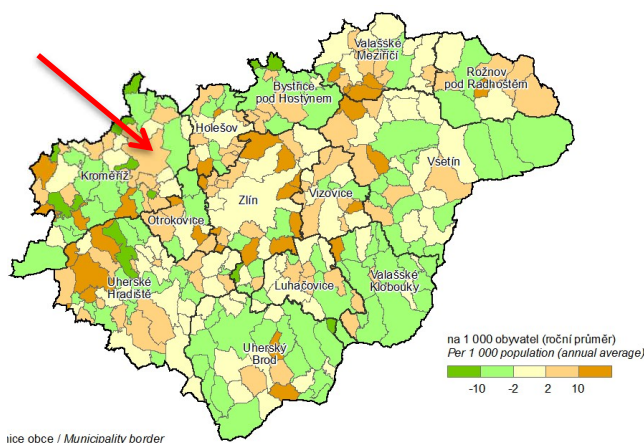
Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou.

Vymezení lokality a základní sociodemografické údaje

Kroměříž se nachází v západním cípu Zlínského kraje a je centrem jednoho ze zlínských okresů. Je historickým spádovým centrem pro široký region. V Kroměřížském okrese žije více než 105 500 obyvatel, přičemž v samotné Kroměříži je to 28 816 obyvatel (k 1. 1. 2019)¹. Populace v Kroměříži rostla až zhruba do roku 1995, kdy dosahovala maxima přes 30 000 obyvatel. Momentální pokles počtu obyvatel a celkové stárnutí populace je zde, tak, jako i v jiných částech republiky, významným faktorem – v prvním pololetí 2018 zaznamenala Kroměříž nejvyšší záporné saldo přirozeného přírůstku (méně o 132 osob)² ze všech měst Zlínského kraje, i když v delším horizontu má mírně pozitivní trend (viz obrázek 2). Kroměříž byla v minulosti okresním městem, momentálně je obcí s rozšířenou působností (ORP) a s pověřeným obecním úřadem (POÚ). Okres Kroměříž sestává ze 79 obcí a ORP Kroměříž pak ze 46 obcí. Kroměříž je významným turistickým centrem, od roku 1998 je součástí světového kulturního dědictví UNESCO. Kroměříž má 10 místních částí a 11 katastrálních území, je sídlem všech významných institucí, odborů, úřadů, služeb, vzdělávacích institucí a příležitostí k zaměstnání a jako taková je přirozeným spádovým centrem pro široký region. Nachází se zde 11 mateřských, 9 základních a 11 středních škol, gymnázií a odborných učilišť. Další vzdělávání nabízejí 2 vyšší odborné školy a 2 umělecké školy.



Obrázek 1 - poloha a vymezení Kroměřížského okresu v rámci Zlínského kraje a ČR (zdroj: ČSÚ)

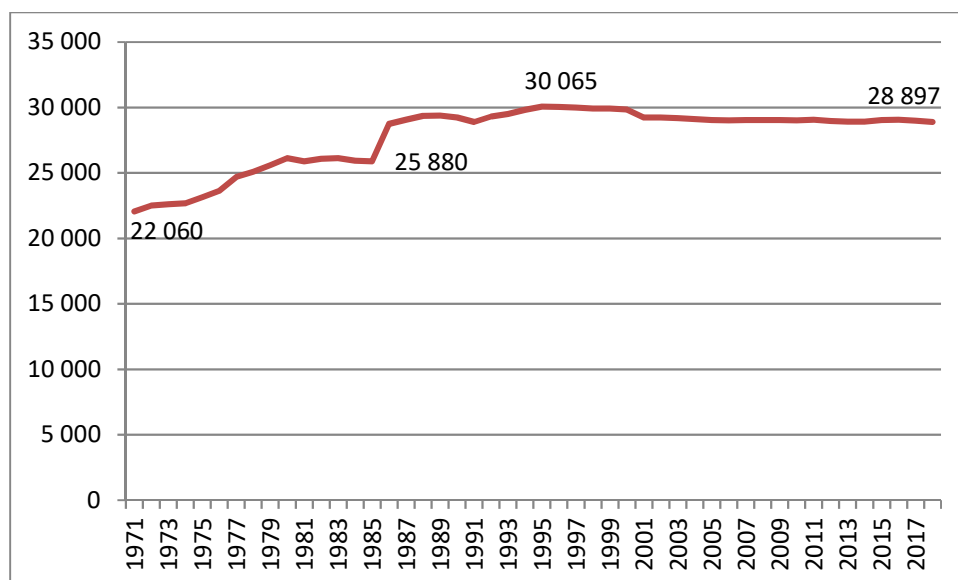


Obrázek 2 - migrace obyvatel a přírůstek v letech 2013-2017 (zdroj: ČSÚ)

¹ Ještě v 07/2018 byla celková populace města uváděna 28 800 osob.

² Viz <https://www.czso.cz/csu/xz/demograficky-vyvoj-v-kraji-v-1-pololetí-2019>

Vývoj počtu obyvatel má dlouhodobě spíše stabilní až rostoucí tendenci, kulminoval zhruba polovině 90. let, kdy měla Kroměříž nad 30 000 obyvatel a od té doby dochází s mírnými výkyvy k setrvalému poklesu.



Graf 1- vývoj počtu obyvatel Kroměříže od roku 1971 (zdroj: ČSÚ)

Průměrný věk v ORP Kroměříž byl ke konci roku 2018 43,2 let (muži – 41,5 a ženy 44,8 let) a index stáří za obě pohlaví byl 136,4, což jsou hodnoty v obou případech překračující průměr ČR³.

věk	muži	ženy	obě pohlaví
0 - 14	8 117	7 787	15 904
15 - 64	34 693	33 276	67 969
65+	8 846	12 853	21 699

Tabulka 1 - počty osob v jednotlivých kumulativních věkových kategoriích v okrese Kroměříž 2018 (zdroj: ČSÚ)

Kontext sociálního vyloučení na území Kroměříže

Kroměříž figuruje v Gabalově studii (GAC 2015) v kontextu 2 popsaných lokalit koncentrující především Romy. Jde o adresy v ulicích Albertova a U Zámečku („Račín“). Za třetí lokalitu, která se ve studii neobjevuje, ale je popsána v přihlášce města ke spolupráci s ASZ (interní materiál), jsou považovány adresy Nitranská a Kotojedská. Jde o adresy městských bytů, případně domů zvláštního určení (DZU), kde nacházejí bydlení lidé s různým spektrem problémů (od zdravotního hendikepu po neúplné rodiny). Na všech uvedených adresách dochází ke zvýšené koncentraci obyvatel, které by bylo možné považovat za Romy, a to především z důvodu nedostupnosti jiného bydlení Kroměříží a diskriminace na běžném trhu. Současně jsou společnými jmenovateli na těchto adresách relativně vyšší koncentrace příjemců dávek hmotné nouze, než na jiných adresách ve městě, častější nesplacené pohledávky vůči městu či evidence místních rodin s nezletilými dětmi na Oddělení

³ V roce 2018 byl průměrný věk 42,3 let (muži – 40,9 a ženy 43,7 let) a index stáří, tedy počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0–14 let, byl v republikovém měřítku 123,2. (zdroj: ČSÚ – Vývoj obyvatelstva České republiky 2018)

sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) skrze trestnou činnost a výchovné problémy. Objekty na adresách U Zámečku, Kotojedská i Nitranská jsou v majetku města, zatímco bytový dům v ulici Albertova 3883 je v soukromém vlastnictví. Mezi adresami koncentrujícími příznaky sociálního vyloučení, které se častěji opakovaly ve výpovědích, patří i bytový dům v ulici Oskol (Oskol 3203), kde se však podařilo situaci oproti minulosti konsolidovat. Lokalita U Zámečku je navíc dlouhodobě naplánovaná k celkové demolicí, jejíž první etapa proběhla v roce 2018⁴.

Vliv na situaci ve městě má přítomnost Protialkoholní a protitoxikomanické záchytné stanice (PZS) a Psychiatrické nemocnice v Kroměříži (PNKM), jejichž klienti a pacienti se podle některých aktérů (viz dále) objevují častěji ve statistikách nápadu trestné a přestupkové činnosti, porušují vyhlášky města atd. a zároveň se častěji jedná o osoby bez domova (bez střechy a bez bytu) a/nebo v substandardním bydlení (na ubytovnách). U značné části z nich se projevuje závislostní chování na alkoholu, případně na jiných látkách. Na území města a v jeho okolí se nachází řada ubytoven, které se však v současnosti ve většině orientují na profesionály, dělníky, případně příjemce starobního/invalidního důchodu a „tradiční“ klientelu příjemců dávek hmotné nouze tak přijímá pouze cca 1-3 ubytovny ve městě. Další ubytovací zařízení se však nacházejí v širším regionu v obcích ORP Kroměříž, u kterých nedošlo k ověření v rámci výzkumu.

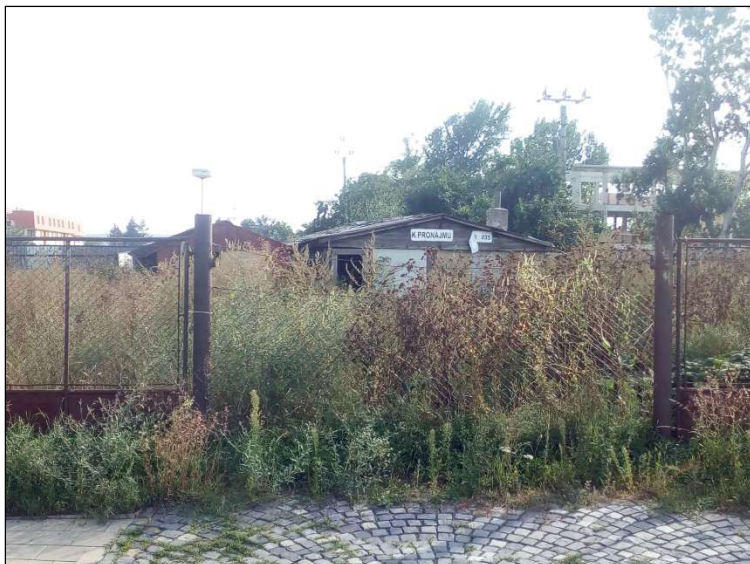
Podle pracovní typologie vyloučených lokalit (ASZ), která rozlišuje typ vlastnictví, velikost místa a intenzitu sociálního vyloučení, lze kroměřížské lokality vymezit jako prostorově izolované bytové domy a vchody, pouze v případě lokality U Zámečku „Račín“ jde o skupinu více bytových domů. Většina objektů se nachází v majetku obce, což jí ponechává určitou výhodu v přístupu k řešení otázky sociálního vyloučení na svém území. V případě velkých bytových (panelových) domů (ulice Albertova, Oskol) jde o bytové domy ve vlastnictví více soukromých vlastníků. U některých (Oskol) lze sledovat vyšší počet domácností příjemců dávek hmotné nouze, což však při vysoké koncentraci počtu domácností na jedné adrese nemusí nutně znamenat ohrožení sociálním vyloučením, případně nezakládá riziko vzniku sociálně vyloučené lokality. U jiných adres (Albertova) dochází vedle reálné koncentrace příznaků sociálního znevýhodnění k vyloučení a stigmatizaci i na symbolické rovině, kdy je lokalita vnímána veřejností jako „špatná adresa“ (což je často vnímáno jako synonymum k „Romská“) a její obyvatelé nějakým způsobem „rizikovní“, což může hrát roli například při hledání zaměstnání, nebo zápisu dětí do školy, jak popisuje jedna z respondentek: *„já jsem tu [na Albertově 3883] bydlela taky... léta... ale pak jsem se odstěhovala, když byly děti starší a na základce se na ně koukali jako divně. Tak jsem si řekla, že to fakt nepůsobí dobře... když to někdo vidí, tak si to hned spojí s tím, co tady o tom píšou a tak...“*.

Bezdomovectví a přítomnost osob bez domova ve veřejném prostoru jsou dalším z prioritně zmiňovaných témat v kontextu sociálního znevýhodnění, vyloučení a bezpečnosti. Analýza sociálního prostředí ORP Kroměříž (2018) odhaduje na základě provedeného sčítání cca 45 osob bez bytu a/nebo bez střechy (cca 55 v rámci celého SO ORP Kroměříž)⁵. Na základě stejného zdroje jde převážně o osoby zdržující se na ulici s intervaly využívání pobytových služeb (Azylové domy Astras o.p.s./Charita Kroměříž), hospitalizace v nemocnici (LDN), případně PNKM či přespávají u někoho doma. Situace má dynamicky se proměňující charakter – ve stejném materiálu je dále popsáno riziko

⁴ Viz např. <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/zlinsky-kraj/2573314-dva-bytove-domy-v-kromerizi-jdou-k-zemi-radnice-tak-chce-misto-zklidnit>

⁵ Analýza sociálního prostředí ORP Kroměříž: Komunitní plánování sociálních služeb na Kroměřížsku 2018-2019 (str. 85 – 86)

u cca 1/3 klientů Sociální poradny (Charita Kroměříž), kteří řeší své problémy se zadlužením, „přičemž reálně hrozí, že přijdou o vlastní bydlení a budou spadat do kategorie osob bez bytu (cca 250 osob).“⁶ Shoda dále panuje na odhadu skupiny cca 20 osob, které negativně ovlivňují veřejný pořádek a jsou zdrojem zvýšené aktivity strážníků Městské policie, asistentů prevence kriminality a policistů. Na území města se dále nachází řada nedostatečně zajištěných/přístupných ploch a objektů, které tito lidé mohou využít pro přespání a podle potřeby je střídat (viz obr. 2).



Obrázek 2 - neudržovaný pozemek na předměstí Kroměříže (zdroj: archiv autora)

Jak již bylo řečeno, část respondentů a místních aktérů považuje přítomnost spádových institucí (především PNKM a PZS), sekundárně pak i sociálních služeb zaměřených na sociálně vyloučené osoby, za hlavní předpoklad přítomnosti těchto osob na území města Kroměříže. Zobecněný argument je následující: „oni sem přijdou klidně z druhého konce republiky, jsou tady na léčení, nebo se tu proberou na záchytce, nemají peníze, chytanou se tady nějaký party a už tu zůstanou... je jim tady dobře, mají kde spát, vyžebrají si, nebo nakradou, co potřebují a tak to je. A ještě tu je řada sociálních služeb, šatník a jídlo zdarma od Milosrdných sester, takže oni se nemají špatně...“. Opačný argument staví na faktech a vyvrací představu zvýšeného počtu osob, které by například po propuštění z léčby v PNKM neodcházely do svého přirozeného (domácího) prostředí – i když samozřejmě i takové případy existují. Zjednodušeně lze tento názor shrnout takto: „Kroměříž je spádové město, kam se budou vždy soustředit osoby ze širokého okolí, protože je tu více příležitostí, než na dědinách v okolí. Ve většině jde ale o lidi z Kroměříže, nebo z blízkého regionu – situace v ostatních srovnatelně velkých centrech je obdobná. Takže Kroměříž nijak zásadně nevybočuje z průměru“.

Kvantifikace sociálního znevýhodnění a vyloučení

Za jeden z indikátorů sociálního znevýhodnění a vyloučení můžeme považovat reálnou chudobu, jejíž odraz lze zachytit v podrobnostech o příjemcích dávek hmotné nouze – doplatku na bydlení (DnB) a příspěvku na živobytí (PnŽ)⁷. Z uvedených přehledů za jeden kalendářní měsíc, které poskytlo

⁶ Ibid. str. 90

⁷ Příspěvek na živobytí je základní opakující se dávka dorovnávací nedostatečné příjmy osoby/společně posuzovaných osob, kterým po odečtení nákladů na bydlení nezbyvá částka živobytí, odvíjejícího se

MPSV, upozorňujeme především na celkový počet společně posuzovaných osob (251), kteří jsou ovlivněni situací (hmotné nouze) příjemce dávky (135). V případě příjemců dávky příspěvek na živobytí, která dorovnává nedostatečné příjmy domácnosti, je tento počet ještě vyšší – 217 příjemců dávky a 447 všech osob v dotčených domácnostech. Specifická pozornost by měla být zaměřena na zranitelné skupiny obyvatel, nezletilé děti a seniory a dále na osoby v nestandardním bydlení/ubytovacím zařízení (na ubytovně). Z 32 osob v domácnostech příjemců DnB na ubytovnách jsou 4 nezletilé děti a dále 164 dětí v domácnostech s nedostatečnými příjmy (příjemců PnŽ).

DOPLATEK NA BYDLENÍ (data za květen 2019)	
Počet příjemců celkem	135
z toho v ubytovacím zařízení	24
Počet SPO celkem	251
z toho v ubytovacím zařízení celkem	32
z toho v ubytovacím zařízení - nezaop. Děti	4
Vyplacená suma v 5/2019 celkem (v tis. Kč)	392,8
z toho ubytovací zařízení (v tis. Kč)	82,3

Tabulka 2 - přehled příjemců dávek hmotné nouze - doplatku na bydlení (zdroj: MPSV)

PŘÍSPĚVEK NA ŽIVOBYTÍ (data za srpen 2019)	
Počet příjemců	217
z toho příjemce ve věku 65 a více let	12
Počet všech SPO	447
z toho počet nezaop. dětí v okruzích SPO	164

Tabulka 3 - přehled příjemců dávek hmotné nouze - příspěvku na živobytí (zdroj: MPSV)

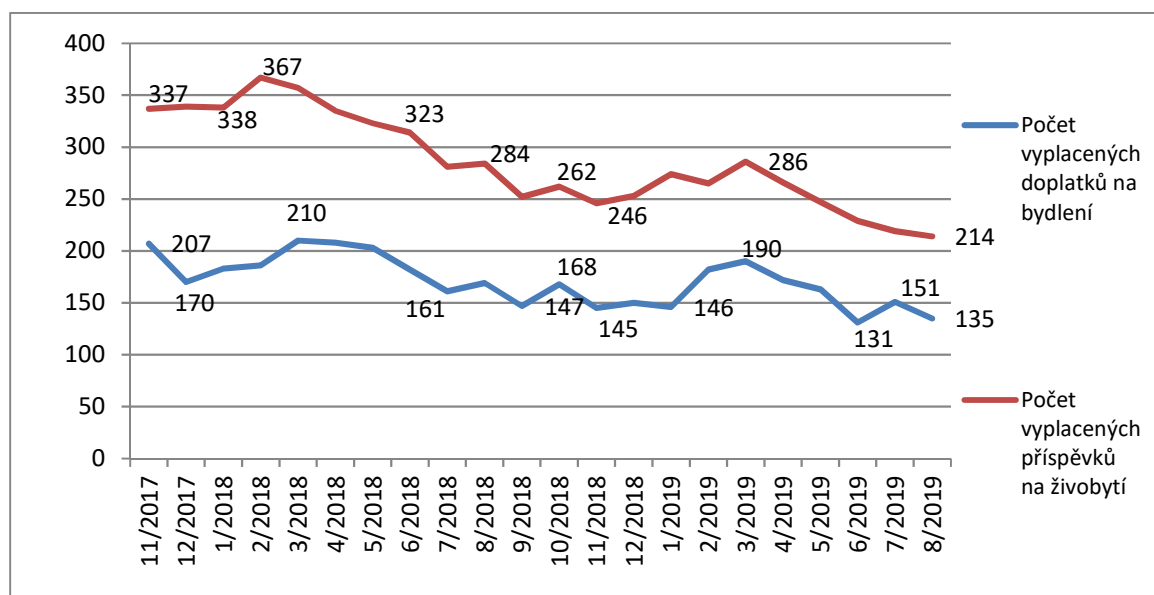
Následující přehled zobrazuje meziroční vývoj celkového počtu dávek HN (PnŽ i DnB) vyplacených na území Kroměříže. Je patrný klesající trend, přičemž mírný nárůst lze sledovat vždy začátkem nového roku.

Měsíc výplaty	Počet vyplacených doplatků na bydlení	Počet vyplacených příspěvků na živobytí
11/2017	207	337
12/2017	170	339
1/2018	183	338
2/2018	186	367
3/2018	210	357
4/2018	208	335
5/2018	203	323
6/2018	182	314
7/2018	161	281
8/2018	169	284
9/2018	147	252
10/2018	168	262

individuálně od existenčního (2200,-) a životního (3410,-) minima. Doplatek na bydlení je také opakující se dávka, pomáhající společně s příjmy občana a s příspěvkem na bydlení (dávka státní sociální pomoci) uhradit odůvodněné náklady na bydlení. Její výše se stanovuje tak, aby po zaplacení těchto nákladů zbyla osobě či rodině částka živobytí (více viz <https://www.mpsv.cz/web/cz/pomoc-v-hmotne-nouzi>).

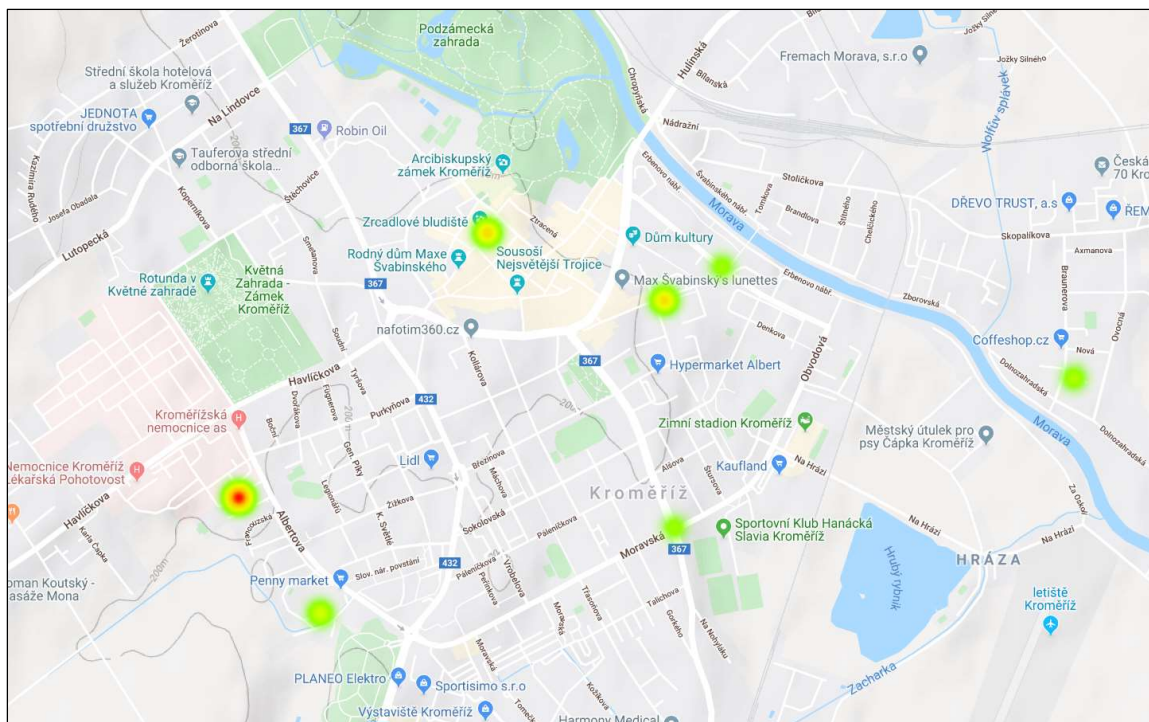
11/2018	145	246
12/2018	150	253
1/2019	146	274
2/2019	182	265
3/2019	190	286
4/2019	172	266
5/2019	163	247
6/2019	131	229
7/2019	151	219
8/2019	135	214

Tabulka 4 - přehled počtů vyplacených dávek hmotné nouze (zdroj: MPSV)



Graf 2 - přehled počtů vyplacených dávek hmotné nouze (zdroj: MPSV)

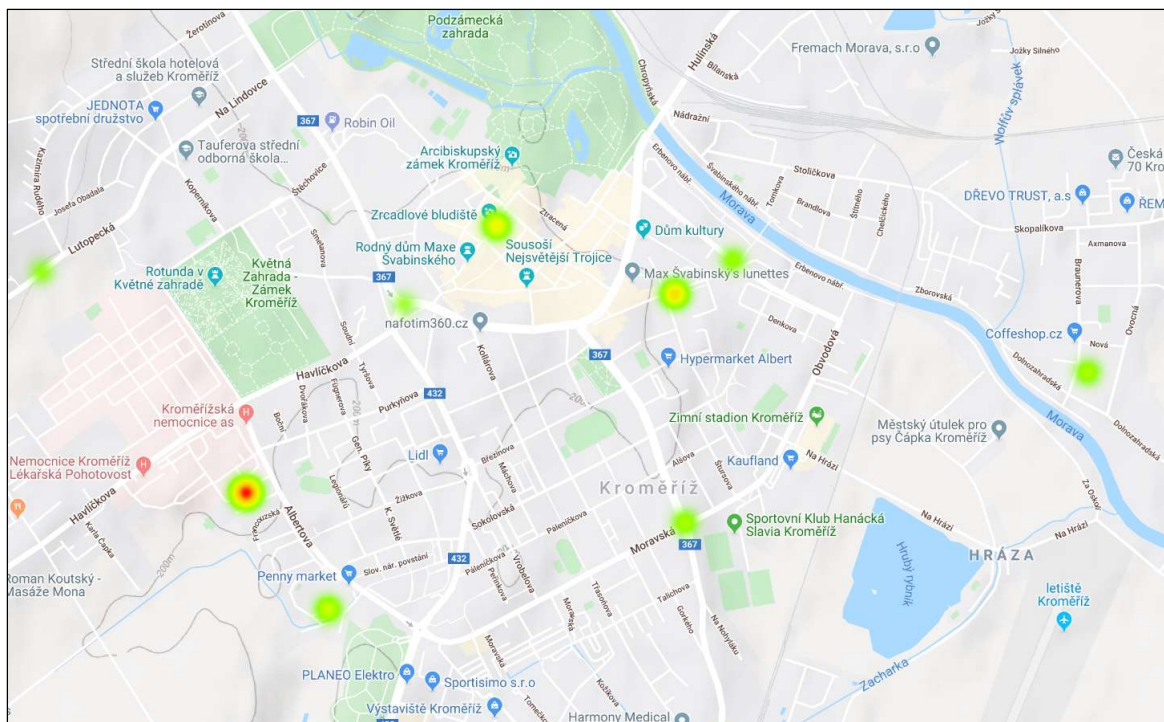
Pro podrobnější analýzu těchto počtů je dále užitečné získat představu o územní distribuci a případné koncentraci příjemců dávek hmotné nouze na specifických adresách ve městě. MPSV poskytlo v rámci zachování anonymity údaje pouze na úrovni ulic a navíc k adresám, které koncentrují 5 a více příjemců na jednom adresním bodě (viz obrázek 2 a 3). Ze srovnání obou map lze vyvodit konkrétní adresy, které víceméně odpovídají lokalitám popsaným výše a zároveň konstatovat jejich ohraničenost, tedy že jinde nedochází k větší koncentraci osob. Z grafického znázornění jsou u obou dávek nejprominentnější adresy Albertova 3883, Oskol a ohlašovna města na Velkém náměstí.



Obrázek 3 - Územní distribuce příjemců doplatku na bydlení podle ulic s 5 a více příjemci dávky (zdroj: MPSV)

Ulice	Počet příjemců
Albertova	36
Kotojedská	5
Nitranská	9
Oskol	15
Spáčilova	5
U Zámečku	6
Velké náměstí	16

Tabulka 5 - Územní distribuce příjemců doplatku na bydlení podle ulic s 5 a více příjemci dávky (zdroj: MPSV)

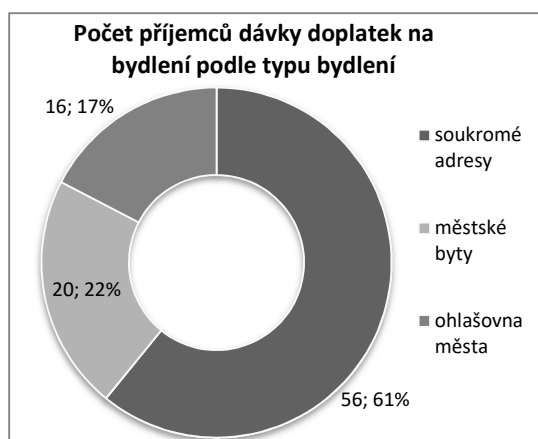


Obrazek 4 - Územní distribuce příjemců příspěvku na živobytí podle ulic s 5 a více příjemci dávky (zdroj: MPSV)

Ulice	Počet příjemců
Albertova	62
Kotojedská	9
Lutopecká	6
nám. Míru	5
Nitranská	14
Oskol	27
Spáčilova	8
U Zámečku	10
Velké náměstí	21

Tabulka 6 - Územní distribuce příjemců příspěvku na živobytí podle ulic s 5 a více příjemci dávky (zdroj: MPSV)

Z uvedených dat je dále patrné, že v městských bytech se koncentruje cca ¼ příjemců dávek hmotné nouze (22 – 27 %), zatímco v soukromých bytech, především v (panelových) bytových domech bydlí nadpoloviční většina (61 – 60 %) těchto osob. Jde většinou o velkokapacitní panelové domy, kde může být statisticky vyšší koncentrace pouze důsledkem obecně vysoké koncentrace nájemníků na jedné adrese. Ve výčtu nefigurovaly ani ubytovny, ani pobytová zařízení sociálních služeb a lze usuzovat, že část osob (příjemců dávek) bude mezi těmi s trvalým bydlištěm registrovaným na ohlašovně města. Mezi adresami dále figurují adresy městských bytů v domech zvláštního určení, především pro zdravotně znevýhodněné, seniory, příjemce starobního a invalidního důchodu, nízkopříjmové domácnosti.



Graf 3 - zastoupení příjemců dávek hmotné nouze podle typu bydlení (zdroj: MPSV)

Poslední dávkou pomoci v hmotné nouzi je jednorázová dávka mimořádné okamžité pomoci, která se přiděluje podle konkrétního účelu využití až do výše 34 100,- Kč/rok pro jednoho žadatele. Pro nedostatek podrobností v uvedeném přehledu není jasné, zda/kolik z těchto dávek míří do rozdílných forem bydlení (nájemních bytů, ubytoven, pobytových zařízení sociálních služeb). Nejčastější využití této finanční pomoci je na náklady dítěte (spojené především s výbavou pro školní docházku či zájmovou volnočasovou činnost) a na jednorázový výdaj (často nákup základního vybavení domácnosti).

MIMOŘÁDNÁ OKAMŽITÁ POMOC		Počet vyplacených dávek		Vyplacená suma v Kč	
		8/2019	9/2018 - 8/2019	8/2019	9/2018 - 8/2019
Typ	újma na zdraví	0	1 až 5	0	x
	mim.událost	0	0	0	0
	jednorázový výdaj	1 až 5	25	x	43 536
	nezbytné náklady	1 až 5	1 až 5	x	x
	sociální vyloučení	0	8	0	8 000
	náklady dítěte	1 až 5	71	x	108 591

Tabulka 7- přehled vyplacených dávek mimořádné okamžité pomoci (zdroj: MPSV)

Další uvedené statistiky poskytovaných dávek se již přímo nedotýkají sociálního vyloučení, lze je však chápat jako pomocný indikátor vymezující cílovou skupinu. Dávkou státní sociální pomoci, dorovnávací nízkopříjmovým domácnostem náklady na bydlení⁸, je příspěvek na bydlení. Z dat poskytnutých MPSV vyplývá počet 471 příjemců této dávky, tedy těch domácností, které i přes svůj příjem spadají do rizikové skupiny vynakládající vyšší podíl svých příjmů za zaplacení nákladů na bydlení.

Příspěvek na bydlení	
počet vyplacených příspěvků v 8/2019	471
průměrná výše příspěvků vyplacených v 8/2019 (v Kč)	3 137

Tabulka 8 - přehled vyplacených dávek příspěvku na bydlení (zdroj: MPSV)

⁸ Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu přihlášený v bytě k trvalému pobytu, jestliže 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň těchto 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny je nižší než příslušné normativní náklady stanovené zákonem. (více viz.

<https://www.mpsv.cz/web/cz/statni-socialni-podpora>)

Za další orientační indikátor dávající představu o velikosti skupiny osob ohrožených sociálním vyloučením lze považovat výzkum EU-SILC 2013 (viz. Šimíková a kol. 2016), který mezi skupinu osob vynakládajících na bydlení více než 40 % svých příjmů počítá domácnosti jednotlivců a rodičů samoživitelů (konkrétně jde o 29,6 %, respektive 26,2 % osob z těchto skupin). V kontextu Kroměříže na základě SLDB 2011 lze odvodit počet cca 1218 jednočlenných domácností a cca 446 osob žijících v domácnosti jednoho rodiče-samoživatele/samoživitelky, kteří mohou mít každoměsíčně problém zaplatit nájem.

Poslední informací ze souboru MPSV uzavírá přehled ostatních dávek vyplácených osobám se zdravotním postižením, rodinám s malými dětmi či osobám pečujícím o osobu blízkou. Tyto osoby nemusejí primárně spadat mezi osoby ohrožené sociálním vyloučením, lze je ale považovat za rizikovou skupinu ve specifické situaci. Nejobecněji definuje skupinu osob se zdravotním postižením počet 1859 držitelů jednoho ze tří průkazů stupně postižení. Počet 36 vyplacených příspěvků na úhradu potřeb dítěte indikuje 36 dětí v pěstounské péči (přičemž ve dvou případech byl vyplacen příspěvek při ukončení pěstounské péče a ve čtyřech případech byl vyplacen příspěvek při převzetí dítěte). Dále byl vyplacen příspěvek na péči celkem 1 458 osobám ve všech 4 stupních, z čehož bylo cca 61 % v prvních dvou stupních závislosti.

Dávky státní sociální pomoci		
Počet osob s průkazem OZP v 8/2019		1 859
Počet vyplacených dávek v 8/2019		
příspěvek na mobilitu		1 242
příspěvek na úhradu potřeb dítěte		36
přídavek na dítě		632
příspěvek na péči		1 458
v tom	I. st. závislosti	461
	II. st. závislosti	429
	III. st. závislosti	372
	IV. st. závislosti	196
Počet vyplacených dávek v 9/2018 - 8/2019		
příspěvek při ukončení pěstounské péče		2
příspěvek při převzetí dítěte		4

Tabulka 9 - přehled vyplacených dávek státní sociální pomoci (zdroj: MPSV)

Shrnutí

Počet příjemců dávek hmotné nouze - 135 příjemců doplatku na bydlení (včetně 32 osob, 4 nezletilých dětí na ubytovnách) a 217 příjemců příspěvku na živobytí představuje základní vymezení nejohroženější skupiny osob s nedostatečnými příjmy a v ohrožení ztráty bydlení. K těmto 352 osobám je však třeba přičíst dalších 698 osob (z toho minimálně 164 dětí), rodinných příslušníků a dalších, žijících ve společných domácnostech a tedy přímo ohrožených sociálním vyloučením. K primárnímu souboru sociálně vyloučených osob lze dále řadit i 1109 osob kumulujících 3 a více exekucí (viz kapitola Zadluženost str. 27), mezi kterými může být i část ze 122 domácností dlužných na nájmem v bytech města. Extenzivní zadlužení mnohdy (mimo jiné) diskvalifikuje tyto osoby

z legálního zaměstnání, které se po exekučních srážkách ze mzdy přestává vyplácet. Úřad práce dále eviduje 112 uchazečů o zaměstnání registrovaných 12 a více měsíců (jejich počet však stabilně klesá). Z těchto hodnot, s přihlédnutím k počtům klientů pobytových služeb pro osoby v krizi a bez domova (především Azylové domy), lze odhadem vyčíslit **primární skupinu osob v situaci sociálního vyloučení na cca 300 – 500 osob.**

Širší cílovou skupinu tvoří osoby v bezprostředním ohrožení sociálním vyloučením – mohou čelit pouze některým z popsaných problémů, nebo se pohybovat těsně nad kritickou hranicí propadu do chudoby, insolvence, ztráty zaměstnání atd. Kvantifikace této skupiny může být obtížnější, protože se tito lidé nemusejí (zatím) objevovat v žádné ze sledovaných statistik. Základní představu nám může dát počet příjemců dávky státní sociální podpory, příspěvku na bydlení, kterých je v Kroměříži 471. Z relevantních výzkumů vyplývá, že nejohroženější skupinou osob jsou v tomto kontextu rodiče samoživitelé („sólo rodiče“) a jednočlenné domácnosti, kteří nesou vyšší náklady, potenciálně představující problém pro cca čtvrtinu až třetinu z nich (viz Šimíková a kol. 2016). Vyjádřeno čísly jde cca o 1218 jednočlenných domácností a cca 447 osob žijících v domácnosti jednoho rodiče-samoživitele/samoživitelky. V bytech zvláštního určení města žilo v roce 2017 cca 330 jednočlenných domácností, především seniorů. Spektrum osob potřebujících asistenci a podporu při řešení životních situací pak ilustruje hodnota cca 465 klientů odboru sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu Kroměříž a cca 53 rodin v soudním dohledu Odboru sociálně-právní ochrany dětí. Z hlediska zadluženosti je nad výše uvedený počet osob kumulujících 3 a více exekucí dalších cca 573 osob s jedinou exekucí. Na tomto základě lze vyčíslit **skupinu osob bezprostředně ohrožených sociálním vyloučením na cca 500 – 1000.**

Bydlení

Tuto kapitolu začneme statistickým přehledem mapujícím bytový fond v obci. Jako podklad jsme nuceni využít již trochu zastaralá data ze SLDB 2011. Z nich vyplývá, že na území města bylo celkem 12 324 hospodařících domácností, z čehož bylo 4 118 domácností jednotlivců, 7 743 rodinných domácností a 1 704 neúplných rodinných domácností (kde pouze ve 289 případech stál v čele muž), které lze považovat za zvlášť ohrožené z hlediska ohrožení sociálním vyloučením⁹. Dál zde bylo 443 dvou a více hospodařících domácností (tedy domácností sdílejících společný byt) a 412 jednotlivců spolubydlících s jinou hospodařící domácností.

⁹ Tuto skutečnost potvrzují realizované rozhovory s respondenty napříč dotazovaným spektrem

Typ domácnosti		Domácnosti celkem	v tom podle počtu členů domácnosti				
			1	2	3	4	5 a více
Bytové domácnosti celkem		11 839	3 706	3 551	2 182	1 750	650
v tom	1 hospodařící domácnost	11 396	3 706	3 466	2 090	1 677	457
	2 a více hospodařících domácností	443	x	85	92	73	193
Vybavenost osobním počítačem:							
s internetem		6 449	1 010	1 825	1 624	1 498	492
bez internetu		426	124	149	91	38	24
Hospodařící domácnosti celkem		12 324	4 118	3 703	2 227	1 780	496
domácnosti jednotlivců		4 118	4 118	x	x	x	x
v tom	bydlící samostatně	3 706	3 706	x	x	x	x
	spolubydlící s jinou hospodařící domácností	412	412	x	x	x	x
vícečlenné nerodinné domácnosti		463	x	356	70	26	11
rodinné domácnosti		7 743	x	3 347	2 157	1 754	485
tvořené 1 rodinou		7 597	x	3 347	2 157	1 709	384
úplné rodiny celkem		5 893	x	2 348	1 619	1 576	350
v tom	úplná rodina bez závislých dětí	3 464	x	2 348	813	252	51
	úplná rodina se závislými dětmi	2 429	x	x	806	1 324	299
neúplné rodiny celkem		1 704	x	999	538	133	34
v tom	neúplná rodina v čele muž	289	x	165	87	32	5
	neúplná rodina v čele žena	1 415	x	834	451	101	29
tvořené 2 a více rodinami		146	x	x	x	45	101

Tabulka 10 - domácnosti v Kroměříži podle počtu členů a typu domácnosti (zdroj: SLDB 2011)

Od roku 2014 se do roku 2018 postavilo celkem 112 bytů, z čehož bylo přes 72 % (81 bytů) postaveno v rodinných a „pouze“ 21 v bytových domech.

	Byty celkem	v rodinných domech	v bytových domech
2014	17	16	-
2015	22	20	-
2016	32	9	21
2017	21	19	-
2018	20	17	-

Tabulka 11 - přehled dokončených bytů ve městě (zdroj: ČSÚ)

Následující tabulka nabízí přehled bytového fondu Kroměříže, a to z hlediska stáří výstavby nebo rekonstrukce domu a vybavenosti a dále charakterizuje zvláště byty v bytových domech. V Kroměříži je celkem 11 839 obydlených bytů, z toho necelých 63 % (7 442) je v bytových domech. Bytů se sníženou kvalitou je v Kroměříži 333, z toho v bytových domech jsou pouze 4 z nich.

Druh domu, typ bytu		Obydlené byty celkem	z toho podle období výstavby nebo rekonstrukce domu				
			1919 a dříve	1920 - 1970	1971 - 1980	1981 - 2000	2001 - 2011
Obydlené byty celkem		11 839	680	3 915	3 095	2 969	975
z toho	standardní byty	11 114	616	3 732	2 862	2 841	931
	s ústředním topením a úplným příslušenstvím	10 841	583	3 646	2 846	2 799	840
	ostatní	273	33	86	16	42	91
	byty se sníženou kvalitou	490	35	105	218	96	32
byty v rodinných domech		4 279	438	1 515	842	933	498
z toho	standardní byty	4 057	400	1 441	821	894	479
	s ústředním topením a úplným příslušenstvím	3 931	376	1 403	817	872	444
	ostatní	126	24	38	4	22	35
	byty se sníženou kvalitou	153	23	57	20	32	18
byty v bytových domech		7 442	213	2 380	2 248	2 014	470
z toho	standardní byty	6 973	189	2 272	2 036	1 926	445
	s ústředním topením a úplným příslušenstvím	6 828	182	2 224	2 024	1 906	389
	ostatní	145	7	48	12	20	56
	byty se sníženou kvalitou	333	11	47	198	63	14
byty v ostatních budovách		118	29	20	5	22	7
z toho	standardní byty	84	27	19	5	21	7
	s ústředním topením a úplným příslušenstvím	82	25	19	5	21	7
	ostatní	2	2	-	-	-	-
	byty se sníženou kvalitou	4	1	1	-	1	-

Tabulka 12- Bytový fond Kroměříže z hlediska stáří a kvality bydlení (zdroj: SLDB 2011)

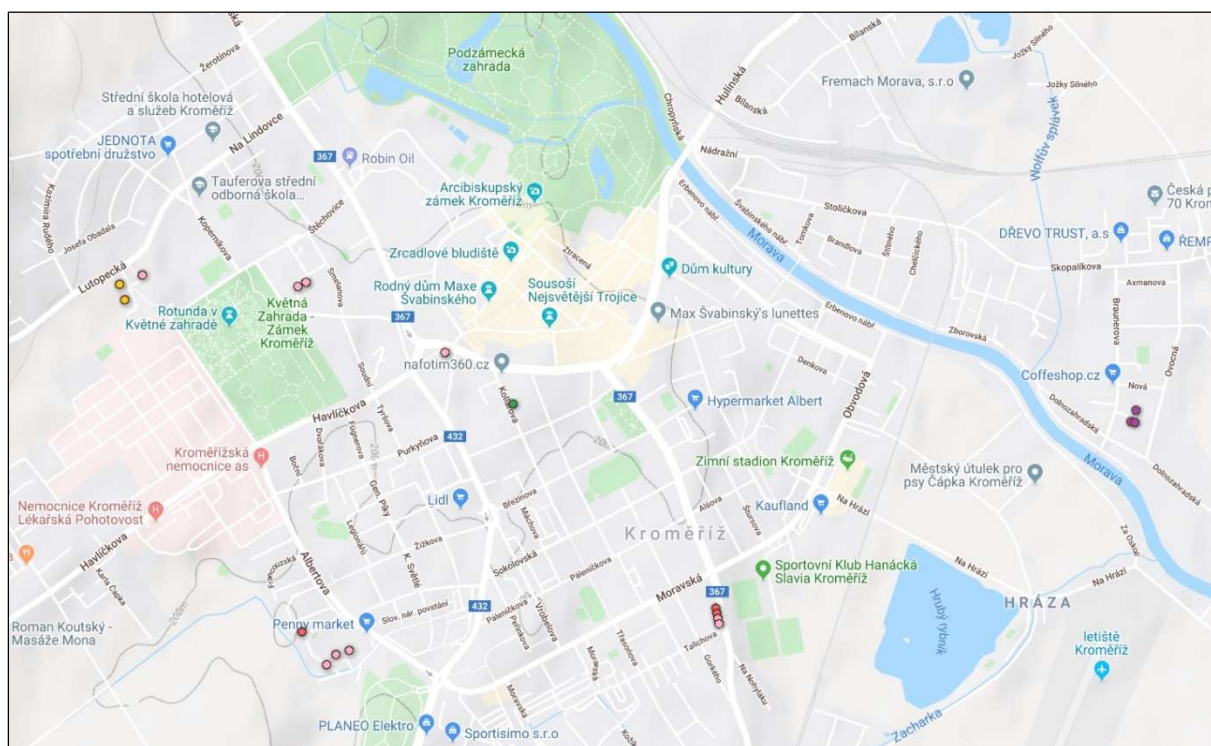
Další tabulka již představuje bytový fond v majetku města Kroměříže. Podle dokumentu sdíleného členem bytové komise města je v majetku města v současnosti 509 bytů, z nichž téměř 83 % (422 bytů) je v kategorii tzv. zvláštního určení (DZU), které jsou primárně určeny pro zdravotně hendikepovanou skupinu nájemníků, dále pro seniory a příjemce starobního a/nebo invalidního důchodu a dále 94 bytů obsazovaných podle příjmového kritéria. Pouze téměř 13 % městského bytového fondu (65 bytů) je určeno pro širokou (blíže nespecifikovanou) veřejnost.

adresa	počet bytů	z toho bezbariérových	CELKEM
Kotojedská 1064	16	0	bytů zvláštního určení – 422 (* byty určené pro příjmově vymezenou skupinu nájemníků)
Kotojedská 1065	16	0	
Lutopecká 1410*	47	4	
Lutopecká 1411*	47	4	
Lutopecká 1422	99	6	
U Sýpek 3209	28	0	
U Sýpek 3303	28	0	
Nitranská 4091	30	7	
Nitranská 4092	27	7	
Nitranská 4264	44	0	
Náměstí Míru 520	40	0	

Kotojedská 1011	16	0	městských bytů - 65
Kotojedská 1012	16	0	
Nitranská 4265	33	0	
Kollárova 658	3	0	startovací byty pro rodiny s dětmi
U Zámečku 2056	8	0	bytů v lokalitě Račín - 19
U Zámečku 2086	7	0	
U Zámečku 2131	4	0	
BYTOVÝ FOND MĚSTA	509 (z toho 28 bezbariérových)		

Tabulka 13 - přehled městských bytů v jednotlivých kategoriích (zdroj: městský úřad/Koncepce specifických forem bydlení v Kroměříži 2017)

Prostorové rozmístění bytů vedených v městském bytovém fondu nabízí následující mapa.



Obrázek 5 - přehled městských bytů: ● městské byty ● domy zvláštního určení ● byty pro příjmově vymezenou skupinu nájemníků ● startovací byty pro rodiny s dětmi ● lokalita naplánovaná k demolicí („Račín“)

Jako další zdroj dat lze využít relativně nedávno zpracované materiály v rámci Komunitního plánování sociálních služeb, konkrétně Koncepci specifických forem bydlení v Kroměříži (2017). Ta se v detailu věnuje jednotlivým kategoriím městských bytů, včetně jejich fyzických dimenzí, aktuální obsazenosti, průměrných nákladů, detailní analýzy žadatelů o daný typ městského bydlení, jejich trvalého bydliště atd. – tento podklad je v popisu městského bytového fondu vyčerpávající a aktuální, protože z něj citujeme pouze některé vybrané informace.

Zpráva uvádí, že plošné nájemné je v městských bytech nastaveno na 55,- Kč/m², v čemž jsou započítány zálohy na provoz společných prostor, spotřebu energií si nájemníci platí zvlášť. Tato cena došla revize a od 1. 1. 2020 bude nastavena na 65,- Kč/m². Tento krok byl motivován reakcí na vývoj trhu s bydlením a fakt, že Úřad práce podle dostupných informací doplácí náklady na bydlení

v Kroměříži až do výše 130,- Kč/m². Smlouvy se uzavírají standardně na dobu určitou, 12 měsíců. Výjimku z pravidla tvořili první nájemníci v bytech na Lutopecké ulici, které byly podmíněny dobou udržitelnosti dotačního titulu a nájemné se tehdy uzavíralo na 24 měsíců (smlouvy se poté řešily formou dodatku ke smlouvě).

Byty v DZU

Byty v režimu DZU jsou primárně určené pro zdravotně hendikepované občany a seniory. Z toho důvodu jde nejčastěji o byty 0+1, nebo 1+1 a jde většinou jednočlenné domácnosti. V souhrnném přehledu uvedeném v tabulce níže jsou započteny i byty v DZU pronajímané skrze příjmové hledisko¹⁰ – na adrese Lutopecká 1410 město pronajímá byty seniorům a ve vedlejším vchodě (Lutopecká 1411) pak umísťuje domácnosti (většinou sólo rodičů) s dětmi.

dimenze bytu DZU	počet bytů	počet osob k 7.3.2017
0+1	232	255 (202 jednočlenných, 22 dvoučlenných a 3 trojčlenné domácnosti)
1+0	14	19 (10 jednočlenných, 3 dvoučlenné a 1 trojčlenná domácnost)
1+1	153	221 (100 jednočlenných, 38 dvoučlenných, 5 trojčlenných, 5 čtyřčlenných a 2 pětičlenné domácnosti)
2+1	23	41 (5 jednočlenných, 15 dvoučlenných a 2 trojčlenných domácností)
CELKEM	422	536 osob

Tabulka 14- podrobnosti k bytům pronajímaným v domech zvláštního určení, včetně těch pro příjmově vymezené skupiny obyvatel (zdroj: Koncepce specifických forem bydlení v Kroměříži 2017, vlastní zpracování)

Koncepce specifických forem bydlení (2017; dále „Koncepce“) uvádí, že cca 65 % žadatelů o byty v DZU byli starobní důchodci. Prvním žadatelem, který v původním pořadníku nebyl ani starobním, ani invalidním důchodcem, byl v přepočtu na 72. místě pořadníku. Obdobně tak i první žadatel, který neměl maximum bodů za 20 let trvalého pobytu v Kroměříži, obsadil 68. pozici v pořadníku. Analýzou stávajících bytových poměrů žadatelů vyplynulo, že největší podíl žadatelů žil v podnájmu, nebo v různých formách spolubydlení u příbuzných (rodičů, dětí) v případě starobních a invalidních osob. 14 osob žádalo o byt z ubytování azylového typu (z čehož 11 do příjmově vymezených bytů) a celkem 43 žadatelů uvedlo „jiný“ typ stávajícího bydlení.

Subkategorií bytů v domech zvláštního určení jsou byty určené pro příjmově vymezenou skupinu žadatelů. V praxi to znamená, že žadatel musí doložit výši svého měsíčního příjmu v předchozích 12 měsících (a stejně tak i ostatní členové domácnosti).

Městské byty

Městské byty se nacházejí na 4 adresách, z nichž adresa U Zámečku („Račín“) již není obsazována novými nájemníky z důvodu plánované demolice celé lokality. Zbylé adresy (Kotojedská 1011 a 1012

¹⁰ Příjmově vymezená osoba je dle nařízení vlády č. 78/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů, samostatně žijící osoba, která prokáže, že její průměrný měsíční příjem v období 12 kalendářních měsíců před uzavřením nájemní smlouvy nepřesáhl 0,8 násobek průměrné měsíční mzdy. Dále je to také osoba s dalšími členy domácnosti, která prokáže, že průměrný měsíční příjem domácnosti nepřesáhl v období 12 kalendářních měsíců před uzavřením nájemní smlouvy 1,5 násobek průměrné měsíční mzdy (zdroj: Koncepce specifických forem bydlení v Kroměříži 2017).

a Nitranská 4256) s kapacitou 65 bytů sestávají ze 71 % z bytů o velikosti 1+1 (průměrnou plochou bytu 40,94m²) – pouze 8 bytů je větší výměry (7x 2+1 a 1x 3+1), což limituje možnosti pro vícečetné rodiny, nebo jiné specifické situace.

Nejvíce osob v městských bytech obývalo byty 1+1, nezdá se však kvůli nedostupnosti většího bydlení jednalo o vícečetné rodiny. Podle vyjádření zástupce Kroměřížských technických služeb s.r.o. „se nejedná o nijak luxusní byty, ani co do velikosti [...] a kdo může, najde si raději lepší bydlení“ – a uzavírá, že mezi nájemníky je 90 % sociálních případů.

dimenze městských bytů*	počet bytů	počet osob k 7. 3. 2017
0+1	10	16 (5 jednočlenných, 4 dvoučlenné a 1 trojčlenná domácnost)
1+0	1	1 (1 jednočlenná domácnost)
1+1	46	111 (15 jednočlenných, 15 dvoučlenných, 6 trojčlenných, 4 čtyřčlenné, 1 pětičlenná, 2 šestičlenné, 1 sedmičlenná a 1 osmičlenná domácnost)
2+1	7	24 (3 dvoučlenné, 2 čtyřčlenné a 2 pětičlenné domácnosti)
3+1	1	6 (1 dvoučlenná a 1 čtyřčlenná domácnost)
CELKEM	65	158 osob

Tabulka 15 - podrobnosti k bytům pronajímaným v běžných městských bytech (zdroj: Koncepte specifických forem bydlení v Kroměříži 201, vlastní zpracování; * - do souhrnu nejsou započítány byty/osoby v lokalitě Račín, kterých bylo v 03. 2017 25/71)

Lokalita U Zámečku „Račín“ je specifická nejen svou historií, ale i symbolickým vyloučením a etnickou homogenitou. V současnosti byla již část domů sanována a nyní se očekává druhá fáze demolice zbývajících objektů. V době mapování zde bydlelo v 19 bytech cca 13 nájemníků, z nichž pouze 3 měli platnou nájemní smlouvu, na základě které jim město zajišťovalo náhradní bydlení na jiné adrese. U zbylých domácností byl registrován nedoplatek, protože se k těmto bytům přistupuje jako k prázdným a čeká se na jejich demolici (9 bytů již bylo zbouráno). S adresou na „Račíně“ město eviduje cca 25 dlužníků a je to zároveň adresa s největší kumulací dluhů v rámci města. Na Račíně bylo 8 bytů velikosti 2+1, což bylo určitým lákadlem pro některé žadatele o městský byt a stěhování se do menšího městského bytu na jiné adrese může být posléze vnímáno jako problematické.

Analýza žadatelů o městské byty popsaná v Konceptu uvádí nejpočetnější skupinu žadatelů jako bezdětných, samostatně žijících, převážně žen (43 %), následovanou skupinou žen s dětmi ve vlastní péči (39 %). První žadatel, který neměl v 03/2017 maximální počet bodů za 20 let trvalého pobytu ve městě, držel 54. místo v pořadí žadatelů. Nejvíce osob, cca 55 % žadatelů, uvedlo jako aktuální formu bydlení podnájemní smlouvu, následovanou kategorií „jiné bydlení“ (28 %) a bydlením u rodičů (10 %).

Postup přidělování bytů ve vlastnictví města

Na jaře 2019 proběhla aktualizace pořadníku žadatelů o městský byt, při které mělo možnost cca 800 osob vedených v pořadníku obnovit svou žádost. Výsledkem byla redukce žádostí na celkový počet cca 200 osob (aktuálně 127 žádostí do bytů v DZU a 68 žádostí do běžných městských bytů¹¹).

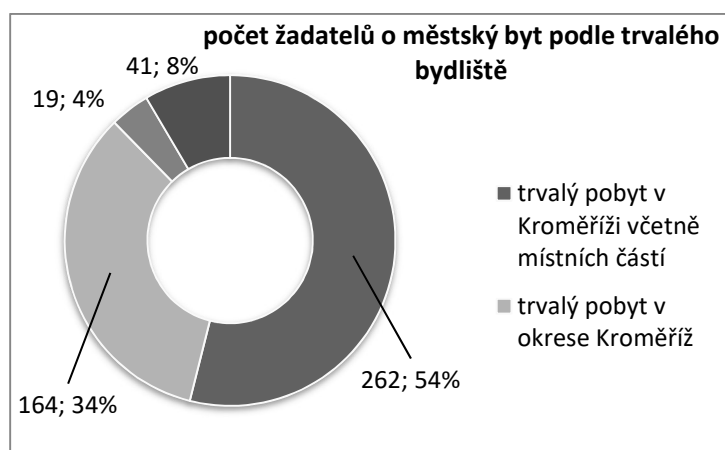
¹¹ Zdroj: bytová komise města

Žadatelé se ucházejí o konkrétní byt, přičemž žádost zakládá formulář, kde mimo jiné žadatelé specifikují délku trvalého (i nesouvislého) pobytu na území města, bezdlužnost vůči městu a jeho organizacím, nebo současnou bytovou situaci (u žádostí do DZU se stávající bytová situace nezohledňuje). O přidělení rozhoduje pravidelně zasedající bytová komise, která se schází jednou měsíčně a postupuje podle bodového systému. Členkou bytové komise je mimo jiné i pracovnice odboru sociálních věcí a zdravotnictví městského úřadu Kroměříž, která tak má možnost při posuzování žádostí zohledňovat sociální situaci žadatelů (pokud spolupracují s pracovníci odboru) - z rozhovorů vyplynulo, že komise jen velmi zřídka přiděluje byty mimo pořadník. Nejvíce tímto systémem upřednostněni uchazeči o byt v DZU se III. stupněm invalidity a příjemci starobního důchodu. U běžných bytů se posuzuje stejnou vahou přítomnost nezaopatřených dětí v domácnosti, rodič samoživitel s nezaopatřeným dítětem či pobyt v azylovém domě. U všech žádostí se penalizují nesplacené pohledávky vůči městu strhnutím 500 bodů.

Podání žádosti je bezplatné a pro setrvání v pořadníku je nutné jedenkrát ročně (v měsíci podání žádosti) potvrdit její platnost, aby nebyla vyřazena.

V situaci neplacení nájemného město využívá práva pronajímatele na úhradu nájemného a nechává si od ÚP posílat dávku doplatku na bydlení přímo na účet. Protože je proces vystěhování časově náročný, nechává město tyto nájemníky i nadále bydlet (zvláště pokud mají sjednaný a plní splátkový kalendář).

Tématem v rozhovorech bylo také kritérium trvalého bydliště žadatelů o bydlení. Nezřídka panovalo přesvědčení, že mezi žadateli o městský byt je řada osob s trvalým bydlištěm mimo Kroměříž. Na základě dat obsažených v Koncepti však vplývá, že největší podíl žadatelů do jakéhokoliv typu městského bydlení bylo přímo z Kroměříže, nebo z blízkého okolí. V průměru je to 88 % žádostí – nejnižší podíl místních žadatelů o bydlení je registrován u běžných městských bytů (79 %), nejvyšší pak do příjmově vymezených bytů v DZU (92 %). Zatímco v průměru bylo ze vzdálenějšího okolí (Zlínský kraj a dále) registrováno 12 % žádostí, u městských bytů to bylo 21 % a u příjmově vymezených bytů v DZU pouze 8 % žádostí.



Graf 4 - žadatelé o městský byt podle trvalého bydliště (zdroj: Koncepte specifických forem bydlení v Kroměříži 2017, vlastní zpracování)

Ubytovny

V přihlášce obce ke spolupráci byla uvedena informace o 3 ubytovnách na území města a dalších 10 v okolních obcích, ve kterých mohou nacházet bydlení osoby ohrožené sociálním vyloučením. V rámci terénního mapování bylo navštíveno 7 ubytoven na území města. Do některých nebyl umožněn vstup, jiné uvedly, že neubytovávají osoby bez zaměstnání/příjemce dávek HN, nebo starobního/invalidního důchodu, jiné byly zavřené, či sloužily jinému účelu. Z tohoto počtu se jevila jako otevřená příjemcům dávek hmotné nouze pouze ubytovna „Kamato“ (Moravská ulice č. p. 2813). S kapacitou 14 pokojů po 2-3 lůžkách ubytovávala v době mapování cca 32 osob (1 pokoj byl volný). Obyvatelé byli často senioři, lidé se zdravotním omezením/postižením a od 12/2018 jedna neúplná rodina se 4 dětmi. Podle odhadu respondentky pocházela většina z ubytovaných z Kroměříže, nebo z blízkého okolí. Za dvoulůžkový pokoj platila respondentka dohromady s partnerem 8 000,- Kč měsíčně, rodina pak až 16 000,- Kč měsíčně.



Obrázek 6- ubytovna Kamato (zdroj: archiv autora)

Následující foto ilustruje délku pobytu aktuálně ubytovaných osob na ubytovně Kamato. Mezi nimi bylo 17 mužů a 15 žen, z toho 2 osoby ukrajinské národnosti. Ze seznamu vyplývá, že 4 osoby zde žijí již 9 let (od roku 2010), další dvě 7 let (od roku 2017), 11 osob se ubytovalo letos a 8 osob minulý rok (2018).

příjmení	jméno	ubytování od	počet č.
[redacted]	[redacted]	13.8.2019	4
[redacted]	[redacted]	16.3.2018	8
[redacted]	[redacted]	1.7.2019	7
[redacted]	[redacted]	1.1.2016	2
[redacted]	[redacted]	12.7.2010	3
[redacted]	[redacted]	1.6.2010	1
[redacted]	[redacted]	14.8.2019	6
[redacted]	[redacted]	19.5.2010	1
[redacted]	[redacted]	26.8.2019	10
[redacted]	[redacted]	17.6.2019	3
[redacted]	[redacted]	19.12.2017	14
[redacted]	[redacted]	9.5.2019	13
[redacted]	[redacted]	1.8.2019	8
[redacted]	[redacted]	14.8.2019	6
[redacted]	[redacted]	27.8.2012	2
[redacted]	[redacted]	15.6.2018	2
[redacted]	[redacted]	17.7.2014	8
[redacted]	[redacted]	1.9.2017	3
[redacted]	[redacted]	18.8.2010	5
[redacted]	[redacted]	13.4.2016	14
[redacted]	[redacted]	12.10.2018	2
[redacted]	[redacted]	5.6.2017	13
[redacted]	[redacted]	9.5.2019	13
[redacted]	[redacted]	13.12.2018	11
[redacted]	[redacted]	4.12.2018	11
[redacted]	[redacted]	8.5.2019	2
[redacted]	[redacted]	6.8.2018	2
[redacted]	[redacted]	6.8.2018	9
[redacted]	[redacted]	1.11.2017	7
[redacted]	[redacted]	1.6.2018	7
[redacted]	[redacted]	5.10.2012	5

Obrázek 7 - výpis nájemníků ubytovny Kamato (zdroj: archiv autora)

Albertova 3883 „Děvín“

Protože jde o jednu z mála adres ve městě, která je dostupná cílové skupině sociálním vyloučením ohrožených osob a zároveň, která figuruje ve veřejném diskurzu jako „dům hrůzy“, budeme se jí věnovat podrobněji. Celý objekt byl původně postaven jako ubytovna pro nemocniční zaměstnance, načež jí v privatizaci koupil soukromý vlastník, který v objektu zavedl tržní nájemné. Posléze většinu majetku prodal a ponechal si „jen“ byty asi ve 3 patrech. Noví majitelé se však podle respondentů jen obtížně domlouvali na jakékoliv koordinaci společných aktivit, zejména na postupu vůči problémovým nájemníkům a důsledky těchto rozkolů stojí v základech současných problémů, které musí s nájemníky současní majitelé řešit. Dominantními vlastníky jsou dvě osoby, pan Kolařík a pan Havelka, kteří dohromady vlastní 95 bytů (70 %) z celkových 135 bytů domě. Všechny zdejší byty jsou shodné velikosti 1+1 o výměře 28m², bydlí zde cca 300 osob – 194 dospělých, 86 dětí do 15 let a 26 mladých osob do 18 let. Z tohoto počtu je cca ½ Romů a cca ¼ zdejších rodin jsou romské. Podle vlastního vyjádření je kamenem úrazu cca 8 domácností, které nejsou v jeho/jejich vlastnictví, a jejichž nájemníci „dělají problémy“, přičemž majitelé bytových jednotek se o řešení nestarají. Tvrdí, že jsou jediní ve městě, kteří otevřeně pronajímají Romům – nepronajímá však každému a využívá kontrolní mechanismy, podle kterých nájemníky vybírá s cílem vyhnout se konfliktním situacím. Jak poznamenává na adresu svých nájemníků, „*reálně je nikdo nechce*“ – což ilustruje zrušením nedalekého dětského hřiště na Francouzské ulici kvůli stížnostem okolních obyvatel na hluk. „*Všichni se tu nakonec znají*“, dodává k mechanismům výběru nájemníků, „*vybírám si podle doporučení lidí, kterým věřím, ale proklepnu si je i na facebooku...*“. Spolupracuje s městem (odborem sociálních věcí a zdravotnictvím Městského úřadu Kroměříž), s Policií ČR i Městskou policií, umožnil neziskovým organizacím provozování sociální služby nízkoprahového centra pro děti a mládež využívat místních prostor. Dopad jejich působení však vidí s rezervou, především v tom, že lidé si na jejich asistenci zvykají do té míry, že jí posléze budou vyžadovat bezpodmínečně, spíše než aby posílili vlastní kompetence. Se stejnou skepsí odhaduje i potenciál svých nájemníků využít příležitost k zlepšení vlastní situace (např. v bydlení) – „ [mezi nájemníky] je jen minimum těch, kteří by byli ochotní a schopní něčeho nabízeného využít“. Většinou jim scházejí kompetence, motivace, důslednost, odpovědnost atd., což jen podporuje závislost na sociálních dávkách a podpoře služeb, které jsou jim dostupné. Specifickou skupinou nájemníků jsou osoby s duševním onemocněním, které jsou podle jeho zkušenosti „spolehlivými nájemníky“ – aktuálně ubytovává cca 3 – 4 osoby s duševním

onemocněním a ví o dalších soukromých pronajímatelích ve městě, kteří s nimi mají taktéž dobrou zkušenost.

Zaměstnanost

Vývoj nezaměstnanosti v kroměřížském okrese kopíruje trend patrný i ve zbytku republiky: tedy snižující se hodnoty registrované nezaměstnanosti, zvyšující se poptávka po uchazečích o zaměstnání (v roce 2019 je poprvé více dostupných pozic, než registrovaných uchazečů o zaměstnání), úbytek registrovaných uchazečů o zaměstnání ve všech vzdělanostních skupinách a většině věkových kohort (výjimkou je skupina 65+ let). V registrech uchazečů o zaměstnání na Úřadě práce momentálně setrvávají lidé, kteří mají objektivní překážky pro výkon zaměstnání (např. zdravotní omezení), jde o racionální volbu vyplývající z jejich socio-ekonomické situace (např. kumulace exekucí), nebo jsou reálně „nezaměstnatelní“. Za rok 2018 obsadila Kroměříž 30, resp. 31 pozici mezi městy ČR v průměrném podílu 3,3 % nezaměstnaných osob, kdy na jedno volné pracovní místo připadalo 1,8 uchazeče¹² - v roce 2019 už to bylo 0,8 uchazeče na 1 pracovní místo. Mezi největší zaměstnavatele patří kromě města Kroměříž a jeho společností (Kroměřížské technické služby s.r.o. a Biopas s.r.o.) Magneton a.s., Kroměřížská nemocnice a.s., Plastika a.s., Rosa Market s.r.o. a Fremach Morava s.r.o.

		Počet uchazečů o zaměstnání				
		k 30. 9. 2018	k 31. 12. 2018	k 31. 3. 2019	k 30. 6. 2019	k 30. 9. 2019
Počet uchazečů o zaměstnání celkem		669	657	671	579	542
z toho v evidenci	6 a více měsíců	337	278	266	239	210
	12 a více měsíců	239	208	179	142	112

Tabulka 16 - přehled registrovaných uchazečů o zaměstnání (zdroj: MPSV)

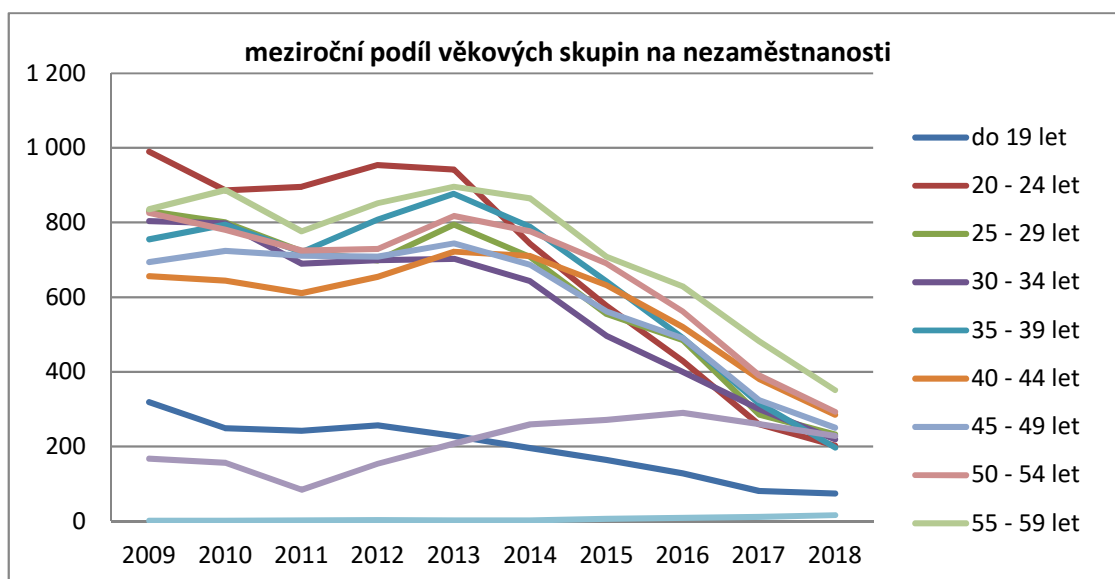
k 31.8.	dosažitelní uchazeči o zaměstnání		podíl nezaměstnaných osob v %		pracovní místa v evidenci ÚP
	celkem	ženy	celkem	ženy	
2019	506	267	2,77	2,88	615
2018	615	331	3,32	3,53	536
2017	872	474	4,65	4,98	526

Tabulka 17- meziroční vývoj registrované nezaměstnanosti na ÚP (zdroj: ČSÚ)

Z následujícího grafu vyplývá, že dlouhodobě je jednou z nejohroženějších skupin kategorie osob ve věku 60 – 64 let, která donedávna rostla a na opačném poli nejmladší věková kohorta do 19 let, která zaznamenává nejmenší pokles. Kategorie starších 65 let stabilně mírně roste, avšak absolutní hodnoty se odehrávají v horizontu jednotek osob.

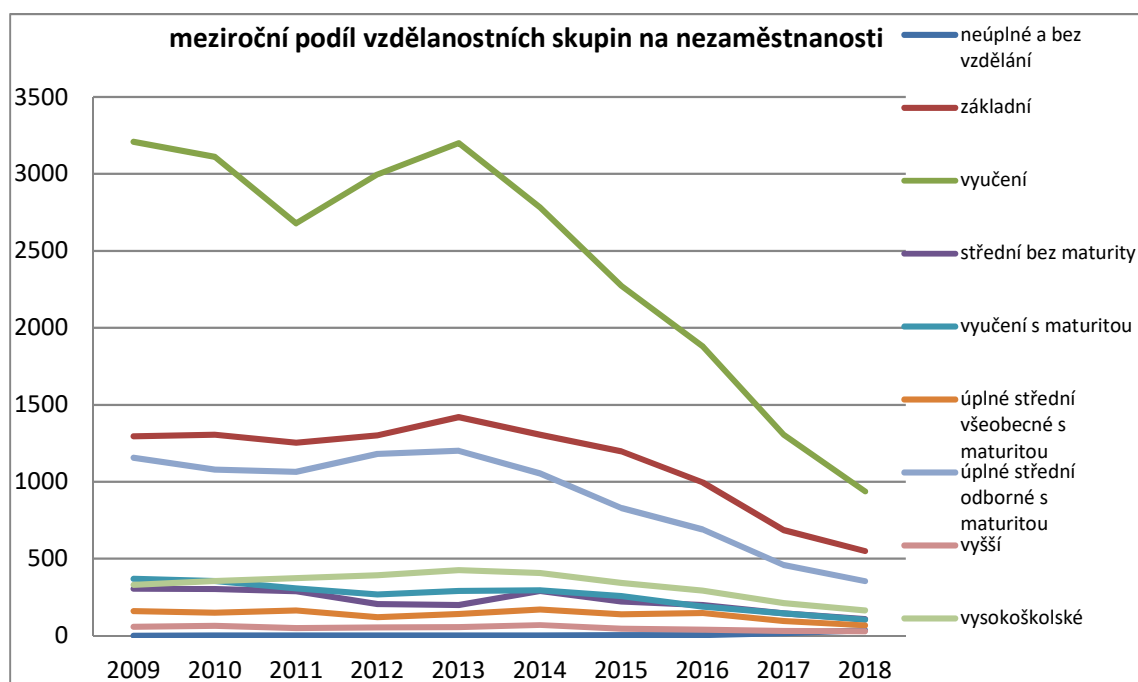
¹² Statistická ročenka MPSV 2018 (viz

<https://www.mpsv.cz/documents/20142/1054191/Statistick%C3%A1+ro%C4%8Denka+trhu+pr%C3%A1ce+v+%C4%8CR+v+roce+2018.pdf/d3a731c8-a3de-d8ef-032f-944e74e3b71a>)



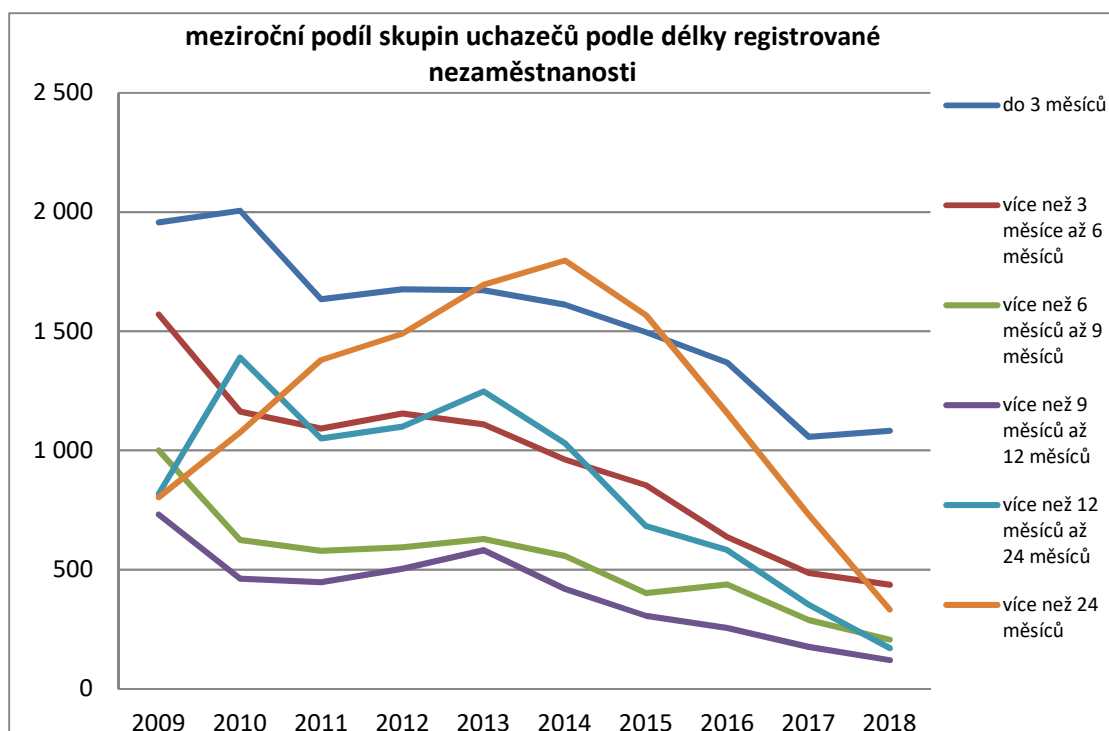
Graf 5 - meziroční podíl věkových skupin na nezaměstnanosti v ORP Kroměříž (zdroj: ČSÚ)

V kontextu vzdělání jsou na trhu práce i přes patrnou poptávku po pracovní síle stále nejvíce ohrožené skupiny obyvatel s vyučením, základním vzděláním a vyučením s maturitou. Pomyslnou čtvrtou příčku zaujímají vysokoškolsky vzdělaní uchazeči o zaměstnání.



Graf 6 - meziroční podíl vzdělanostních skupin na nezaměstnanosti v ORP Kroměříž (zdroj: ČSÚ)

Rozdělení podle délky registrované nezaměstnanosti opět zaznamenává pokles téměř ve všech kategoriích, kromě té nejkratší – do 3 měsíců. V této kategorii je patrný meziroční nárůst (cca o 26 osob).



Graf 7 - meziroční podíl skupin uchazečů podle délky jejich registrované nezaměstnanosti v ORP Kroměříž (zdroj: ČSÚ)

Během rozhovorů vyvstávala potřeba dostupného zaměstnání pro specifické skupiny osob (např. s duševní diagnózou) zohledňující jejich kvalifikaci, specifický přístup a potřeby atd. (typu chráněných dílen, ovšem s možností reálného výdělku). Některé sociální služby mají dobrou zkušenost s místními malými a středními podniky, kteří s nimi sdílejí svou nabídku většinou brigád a krátkodobých zakázek. Chráněná dílna sociální rehabilitace Horizont bude od října plnit zakázku britské společnosti Starbucks na pletené košíky pro jejich provozovny.

Město realizuje na základě dohody s Úřadem práce veřejně prospěšné práce, kdy jde o pozice „dělník čištění města“ (úklidové práce). Smlouva se uzavírá na 6 měsíců a aktuálně se jedná o 5 osob¹³, což může mít souvislost s nižším zájmem o tyto pozice vzhledem k obecně nízké míře nezaměstnanosti. Vedle toho zřizuje město i pozice veřejné služby, kde je na ÚP zažádáno o 14 pozic. Zájem je zde naopak větší - v roce 2017 7 osob¹⁴.

Zadluženost

Data uváděná v této kapitole pocházejí především z veřejně dostupných registrů exekucí a bankrotů (mapabankrotu.cz a mapaexekuci.cz), které využívají data z České exekutorské komory a insolvenčního rejstříku. Ačkoliv se Kroměříž v kontextu exekucí nachází pod průměrem České republiky, v rámci Zlínského kraje je situace naopak o necelá 2 % horší. Za pozornost stojí exekucemi zasažené specifické skupiny obyvatel, jako mladí lidé do 29 let (210) a senioři (134) a dále osoby,

¹³ V období 2017-2018 k těmto 5 pozicím zřizovalo město ještě 8 pozic jako „pomocný zřízenec v kulturním zařízení“

¹⁴ Viz https://www.radiokromeriz.cz/novinky3572_kromerizska-radnice-shani-zamestnance-na-verejne-prace.html

u kterých dochází ke kumulaci většího počtu exekucí – 58 % exekuoovaných osob čelí 3 a více exekucím.

EXEKUCE	Kroměříž	okres Kroměříž	Zlínský kraj
podíl osob v exekuci	7,69%	6,98%	5,86%
meziroční změna počtu osob v exekuci	0,30%	-3,80%	2,10%
průměrný počet exekucí na osobu	4,9	5,3	5,6
průměrná jistina na osobu	341 457 Kč		
medián jistiny na osobu	97 890 Kč		
počet osob starších 15 let	24 863	90 880	499 024
počet osob v exekuci	1 912	6 341	29 247
celkový počet exekucí	9 433	33 428	162 405
detail osob v exekuci			
podíl dětí a mladistvých	0% (0)	0% (9)	0% (58)
podíl (počet) osob ve věku 18 až 29 let	11% (210)	9% (578)	8% (2 364)
podíl (počet) seniorů (65+)	7% (134)	9% (572)	9% (2 725)
podíl (počet) osob s 1 exekucí	30% (573)	29% (1 184)	27% (7 958)
podíl (počet) osob se 2 exekucemi	12% (229)	11% (724)	12% (3 454)
podíl (počet) osob se 3-9 exekucemi	44% (841)	44% (2 782)	43% (12 573)
podíl (počet) osob s 10-29 exekucemi	14% (268)	16% (989)	17% (5 108)
podíl (počet) osob s 30 a více exekucemi	0% (0)	1% (32)	1% (154)

Tabulka 18 - přehled exekucí za rok 2018 (zdroj: mapaexekuci.cz)

Možnost využít osobního oddlužení využívá momentálně „pouze“ 1 % osob a cca 15 % osob v exekuci. Podíl počtu osobních bankrotů vůči počtu osob v exekuci je cca 15 %, přičemž nejvíce osob využívajících tuto možnost je shodně cca 28 % ve věkových kategoriích od 30 do 65 let. Je zřejmé, že institut osobního oddlužení je stále nedostatečně využívaným nástrojem pro vymanění se z cyklu zadlužení.

BANKROT	Kroměříž	okres Kroměříž	Zlínský kraj
počet osob v osobním bankrotu	290	1 079	4 540
podíl osob v osobním bankrotu	1,17%	1,19%	0,91%
průměrný počet věřitelů	11,7	10,8	10,4
podíl muži/ženy	46% / 54%	49%/51%	51%/49%
podíl manželů	29,70%	29,10%	28%
průměrný / mediánový věk	46,2 / 44	45,9/44	45,4/44
osobní bankrot vs. exekuce	15,17%	16,37%	15,85%
věková struktura osob v bankrotu			
podíl (počet) osob ve věku 18 až 29 let	8% (22)	9% (95)	9% (394)
podíl (počet) osob ve věku 30 až 39 let	28% (82)	25% (270)	27% (1 218)
podíl (počet) osob ve věku 40 až 49 let	28% (80)	31% (331)	30% (1 359)
podíl (počet) osob ve věku 50 až 65 let	27% (78)	26% (276)	26% (1 191)
podíl (počet) seniorů (65+)	10% (28)	10% (106)	8% (373)

Tabulka 19 - přehled bankrotů za rok 2018 (zdroj: mapabankrotu.cz)

Ve městě a blízkém okolí jsou dostupné služby oddlužení, dluhového poradenství a dluhový poradci s certifikací pro oddlužení. Od října 2019 by měl v rámci Centra komplexní péče ve Zlíně fungovat 1 dluhový poradce s působností v celém Zlínském kraji. Komplexní poradenství týkající se i dluhů poskytuje dále Charita Kroměříž v rámci své Sociální poradny, základní dluhové poradenství poskytují i sociální pracovníci v PNKM.

Pro ilustraci uvádíme přehled mediánu a průměru hrubé měsíční mzdy ve Zlínském kraji v roce 2018. Nutno dodat, že průměrný hodinový výtěžek nízkokvalifikovaných osob se začíná od 70,- Kč/hod., což má přímý vliv na reálnou kapacitu nízkopříjmových domácností, často osob se základním/nížším středním vzděláním, splácet svoje pohledávky.

hrubá měsíční mzda	podnikatelský sektor	zaměstnanecký sektor
medián	26 757,-	30 803,-
průměr	30 036,-	31 955,-

Tabulka 20 - hrubá měsíční mzda ve Zlínském kraji v roce 2018 (zdroj: MPSV)

Aktuální dluh za nájemné v městských bytech dosahuje výše 3,37 mil. korun, nedoplatky jsou registrované u 122 osob¹⁵. Podstatný podíl z této částky připadá na bývalé nájemníky, kteří už v městských bytech nebydlí, případně i osoby, které jsou již po smrti, a dlužná částka je předmětem dědického řízení. Osoby, které mají vůči obci dluh, se objevují na všech adresách městských bytů – nejvíce v lokalitě Račín, poté v ulicích Kotojedská, Nitranská a Lutopecká. Tyto osoby mají možnost splácet dluh formou splátkového kalendáře, což se podle výpovědí daří, nicméně je někdy obtížné udržet platební morálku. Aktuálně registrují cca 15 – 20 soudních žalob na vyklizení bytu, kdy nepomohl žádný z dostupných nástrojů (předžalobní výzva k vyklizení bytu, uznání závazku, dohoda o splátkách). Pokud dlužné osoby uznají výši dluhu, vyhnou se nutnosti splácet příslušenství a poplatky z prodlení a splácejí pouze jistinu. Pokud dlužník zaplatí jistinu, nikdy podle vyjádření zástupce KTS s.r.o., která městské byty spravuje, neplatil všechno příslušenství.

Bezpečnost

V popisu bezpečnostní situace v Kroměříži vycházíme z informací získaných z rozhovorů s vedením Policie ČR, obvodního oddělení Kroměříž, Městské policie Kroměříž a Probační a mediační služby a dále z rozhovorů s respondenty v lokalitách a dalších relevantních aktérů znalých situace v terénu. Město má zpracovaný Plán prevence kriminality na období 2017-2021.

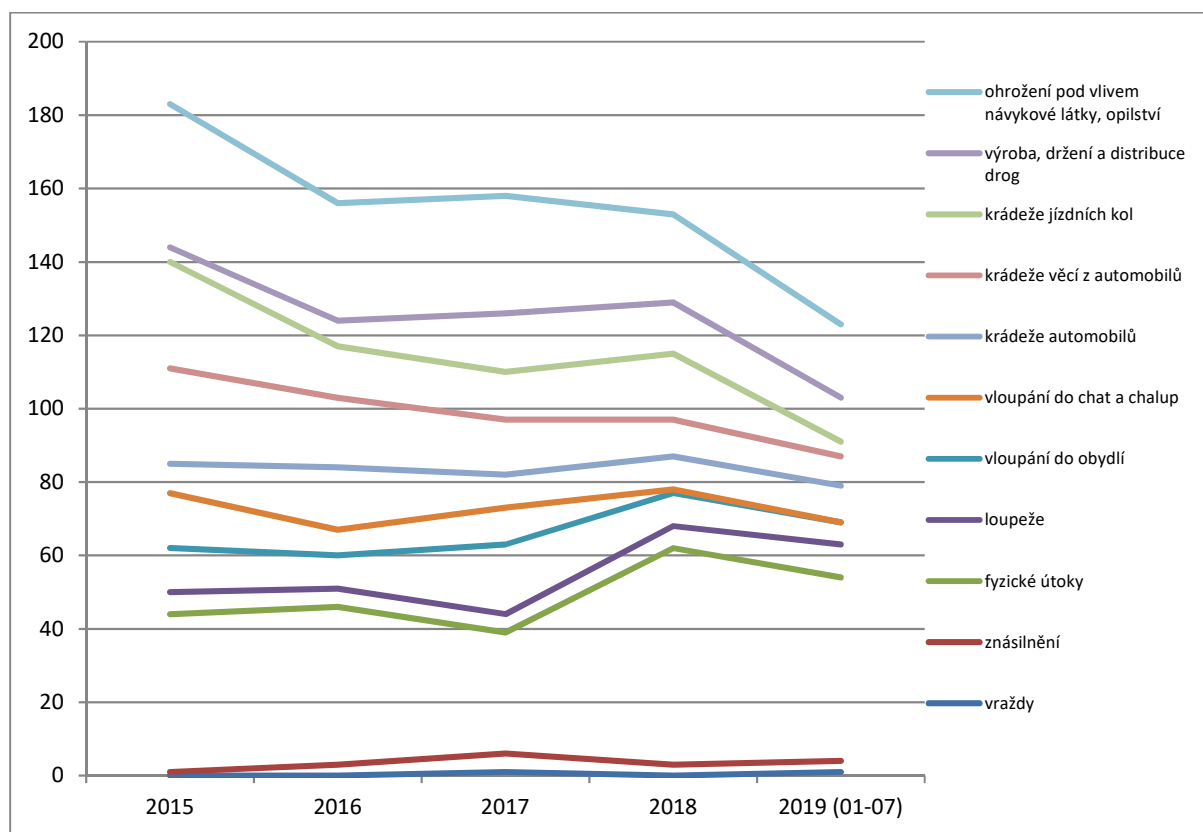
Při srovnání statistik nápadu trestné a přestupkové činnosti lze získat základní přehled o meziročním vývoji v jednotlivých sledovaných kategoriích. Níže uvedené statistiky získané z mapy kriminality, využívající data z centrálního registru Policie ČR a data uveřejněná ve výročních zprávách OO PČR Kroměříž a Městské policie za minulý rok se v uvedených hodnotách mírně liší, což může být důsledkem nedořešených případů zaznamenaných v daném roce. Obecně lze konstatovat trend poklesu trestné činnosti, což odpovídá celorepublikovému trendu, lepší ekonomické situace, vyšší zaměstnanosti apod. Přestupková trestná činnost však sleduje jiný trend a podle výpovědí především přítomnost PNKM a PZS vedou ke zvýšenému nápadu přestupkové činnosti na území Kroměříže: „spádová oblast obou institucí [PNKM; PZS] je velká, lidí přijatých do PZS meziročně přibývá a to pro

¹⁵ Zdroj: <https://www.mesto-kromeriz.cz/aktuality/tiskove-zpravy/kromeriz-chce-snit-dluhy-na-najemnem-v-mestskych-bytech/> - v rozhovoru bylo uvedeno 97 dlužníků (z nichž cca 58 již nebylo nájemníky)

nás představuje zvýšenou míru výskytu problémových osob na katastru města spojenou s větším rizikem narušování veřejného pořádku a na nárůst bagatelní trestné činnosti v přestupkové rovině, především v rámci obecně závazných vyhlášek města Kroměříže“ (viz. tabulka 14 a 15).

	2015	2016	2017	2018	2019 (01-07)
vraždy	0	0	1	0	1
znásilnění	1	3	5	3	3
fyzické útoky	43	43	33	59	50
loupeže	6	5	5	6	9
vloupání do obydlí	12	9	19	9	6
vloupání do chat a chalup	15	7	10	1	0
krádeže automobilů	8	17	9	9	10
krádeže věcí z automobilů	26	19	15	10	8
krádeže jízdních kol	29	14	13	18	4
výroba, držení a distribuce drog	4	7	16	14	12
ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství	39	32	32	24	20
všechny zbývající činy	503	516	396	462	345

Tabulka 21 - meziočasný přehled nápadu trestné činnosti ve vybraných kategoriích (zdroj: mapakriminality.cz)



Graf 8 - meziočasný přehled nápadu trestné činnosti (zdroj: mapakriminality.cz)

	Kroměříž		Rozdíl
	2017	2018	
trestné činy	559	543	-16
přestupky	3997	3555	-442

přestupky bez BP	878	884	6
přestupky s BP	2904	2535	-369
PŘ proti majetku	171	367	196
PŘ občanské soužití a veřejný pořádek	384	421	37

Tabulka 22 - srovnání nápadu trestné a přestupkové činnosti 2017-2018 (zdroj: OOP ČR)

Ze statistiky PČR (tabulka č. 22) vyplývá meziroční nárůst pouze na úseku přestupků (bez bezpečnosti provozu) a přestupků proti majetku, zatímco podle Městské policie (tabulka č. 23 a 24) došlo k nárůstu především u přestupků proti veřejnému pořádku, u těch regulovaných vyhláškami města (zákaz konzumace alkoholu na veřejnosti, volný pohyb psů atd.). Web PČR uvádí ve shrnutí za rok 2018 zvyšující se objasňenost trestných činů (2017 – 67,28 %; 2018 – 68,4 %) a dále mírný nárůst (o 36 případů více než v předchozím roce) násilných trestných činů, mravnostních deliktů (o 4 případy více), ale i hospodářských trestných činů (nárůst o 26 případů). Pokles naopak zaznamenala majetková trestná činnost (o 90 případů méně). Z 841 stíhaných osob bylo 301 recidivistů, 26 cizinců, 146 žen, 26 pachatelů mladších patnácti let a 36 pachatelů ve věku patnáct až sedmáct let. Trestnou činnost pod vlivem alkoholu a omamných a psychotropních látek spáchalo minimálně 267 pachatelů.¹⁶

Události řešené Městskou policií Kroměříž		2017	2018
Přestupky	veřejný pořádek	134	153
	občanské soužití	32	19
	majetek	87	53
	úsek ochrany před alkoholismem a jinými omamnými látkami	15	23
	vyhlášky města Kroměříže	262	292
	dopravní přestupky	4020	4370
Ostatní	kontroly totožnosti	2101	1921
	doručení doporučených dopisů	21	25
	kontroly majitelů psů a odchyty	639	497
	kontroly požívání alkoholických nápojů	339	404
	umístění na PZS	198	258
	cílená kontrolní činnost	3521	4032
	jiné	845	964

Tabulka 23 - události řešené Městskou policií Kroměříž 2017-2018 (zdroj: Městská Policie Kroměříž)

přestupky:	2017	2018
proti veřejnému pořádku	11	13
proti občanskému soužití	25	25
proti majetku	28	29
porušení vyhlášek Města Kroměříže	16	101

¹⁶ Zdroj: Statistické údaje kriminality na Kroměřížsku za rok 2018 (<https://www.policie.cz/clanek/statisticke-udaje-kriminality-na-kromerizsku-za-rok-2018.aspx>)

přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomániemi	0	2
--	---	---

Tabulka 24 - přestupky řešené Městskou policií Kroměříž 2017-2018 (zdroj: Městská Policie Kroměříž)

Územně reaguje město na místa koncentrace nápadu trestné a přestupkové činnosti vyhláškami města¹⁷. Jde především o Erbenovo nábřeží podél řeky Moravy, Bezručovy sady v ulici Kotojedská, okolí velkých obchodů, nonstop provozoven, nebo adresy koncentrující sociálně znevýhodněné a vyloučené občany (Albertova 3883, Kotojedská 1011, 1012, U Zámečku, okolí bývalých jatek). V těchto rizikových místech se častěji pohybují APK, kteří působí v Kroměříži od roku 2015, v současnosti v síle 4 osob¹⁸ a kde (především na Erbenově nábřeží a v Bezručových sadech) došlo podle vyjádření Městské policie k výraznému eliminování případů porušování vyhlášek města. Dlužno dodat, že ve výpovědích řady respondentů se objevovaly i další lokality – místa koncentrace, především mezi zástavbou bytových domů, na sídlišťích apod. Efektivní řešení takových situací je však obtížné, inkriminovaná místa se mění a postihování pachatelů je často reálně nevymahatelné.

Jak bylo řečeno, zástupci policie se shodují na negativním vlivu přítomnosti PNKM a PZS na situaci ve městě. Odhadem registruje Městská policie v oblasti veřejného pořádku nejvíce recidivistů mezi osobami bez přístřeší. Rámcově se pak na zhoršené situaci ve městě nejvíce podílí cca 20 osob, které je podle vyjádření „vzhledem k nefunkční praktické sankční legislativě“ obtížné postihovat a dochází k recidivě. Na udržování „statutu-quo“ této skupiny obyvatel se podle policie podílí vedle zmíněných institucí i síť sociálních a dalších služeb saturujících základní potřeby a dostatek míst ve městě a okolí, kde lze podle potřeby přebývat (např. areál bývalých jatek vedle Švabinského nábřeží¹⁹).

Zastupitelstvo v minulosti (2018) zvažovalo vyhlášení opatření obecné povahy zamezující výplatu doplatku na bydlení na adrese Albertova 3883 „Děvín“, která je v současnosti nejvíce skloňovanou adresou v kontextu sociálního vyloučení ve městě²⁰ - k vyhlášení tohoto opatření však nedošlo. Podle vyjádření policie (PČR i Městské policie) nefiguruje adresa nijak prominentně mezi ostatními místy výjezdů z hlediska kategorií trestné/přestupkové činnosti, ani četnosti. Zároveň však k tomu dodávají, že trestné činy a přestupky páchané na místě mohou do určité míry zůstat skryty (latentní kriminalita – není ohlašována např. kvůli nižší důvěře obyvatel v policii) a dále že větší podíl trestné a přestupkové činnosti je páchán na jiných adresách ve městě, byť potenciálně ve zvýšení míře obyvateli lokality. Největší problém podle PČR spočívá v koncentraci specifické skupiny obyvatel na jedné adrese a v neefektivní legislativě neumožňující efektivní represí.

Z perspektivy Probační a mediační služby (PMS) opět žádné konkrétní adresy koncentrující sociální vyloučení (v kontextu kriminality, recidivy atd.) nevystávají. Z klientely PMS tvoří cca 60% recidivisté, kdy se inklinace k páčání trestné činnosti přenáší i mezigeneračně a je často spojena s nějakou další zátěží (např. s romskou etnicitou). Značnou souvislost zaznamenávají mezi užíváním návykových látek a trestnou činností a stejně tak s životem na ulici, kdy jsou pro osoby bez domova drobné krádeže (a potenciální vyplývající postihy) integrální součástí jejich životního stylu. Situace přítomnosti osob

¹⁷ OZV č.1/2019

¹⁸ Na tuto pozici byli podle vyjádření Městské policie oslovení Romové, avšak nikdo se nakonec nepřihlásil.

¹⁹ Areál je všeobecně známý jako místo koncentrace osob bez domova, uživatelů návykových látek atd. Objekt se nedaří efektivně sanovat, protože je v soukromém vlastnictví společnosti D&D partners, s.r.o., která jej na výzvu oplotila, ale jinak jej nechává chátrat.

²⁰ V minulosti byly takovými adresami ulice U Zámečku, nebo Na Oskoli.

se závislostí, podle některých respondentů negativně ovlivněná přítomností PNKM, je podle PMS naopak touto institucí ovlivněna nezpochybnitelně pozitivně – pokud pacienti opouštějící PNKM zůstávají v Kroměříži (viz výše), pak se tak děje spíše v širším regionu, pro který je Kroměříž přirozeným spádovým centrem. Z alternativních trestů realizují jak Obecně prospěšné práce - v nabídce je cca 26 subjektů, např. školy, domovy pro seniory, nebo Národní památkový ústav. Podle představitele PMS však není poskytovatelů „nikdy dost“, protože tuto příležitost využívají ti z odsouzených, kteří jsou v podmínce výkonu trestu a mají největší motivaci pro vymazání záznamu z rejstříku trestů.

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví městského úřadu Kroměříž dále poskytuje podporu osobám – mladistvým i dospělým – kterým v důsledku jejich situace hrozí sociální vyloučení. Často jde o osoby navracející se z výkonu trestu odnětí svobody a mladistvé s výchovnými problémy (záškoláctví, zneužívání návykových látek atd.). Kurátoři pro dospělé registrují na území Kroměříže cca 200 osob, z nichž podporu poskytují přímo cca 85 % z nich (cca 170 osob). Další specifika a podrobnosti se odvíjejí od individuálních případů a nelze je podle relevantních pracovníků generalizovat. Kurátorky pro mládež v rámci OSPOD registrují 92 klientů, u kterých řeší nejčastěji výchovné problémy a trestnou činnost (viz tabulka 16).

	Počet případů
Trestná činnost	29
Přestupky	4
Výchovné problémy	21
Uložená trestní opatření	23
Uložená výchovná opatření mladistvým	1
Mladiství ve výkonu vazby nebo výkonu odnětí svobody	2
Opatření uložená dětem mladším 15 let	9
Jiné – prosím specifikujte	0

Tabulka 25 - nejčastěji řešené situace kurátory pro mládež (zdroj: OSPOD)

Ústavní výchova byla v minulém roce uložena v 17 případech (ochranná výchova ve 2 případech), kdy se jednalo především o dospívající děti, často s výchovnými problémy. Hlavní bariérou je podle vyjádření OSPOD zapojení samotných klientů do spolupráce, která je jinak napříč aktéry a institucemi dobrá.

Mládež se na páchaní přestupkové činnosti podílí podle Městské policie cca 8 %, kdy jde většinou o konzumaci alkoholu, případy rušení nočního klidu či znečišťování veřejného prostranství.

Zdraví

Tato kapitola těží primárně z rozhovorů se sociálně-zdravotními pracovníci Kroměřížské nemocnice a.s., s vedením Psychiatrické nemocnice v Kroměříži a se zástupci poskytovatelů sociálních služeb, u jejichž klientů se mimo jiné setkávají s problémy v této oblasti. Velkými tématy v kontextu zdraví a sociálního znevýhodnění a vyloučení jsou v Kroměříži problematika bezdomovectví a závislostí, zásadně rámované přítomností Psychiatrické nemocnice a Protialkoholní

a protitoxikomanické záchytné stanice (PZS). Řada oslovených respondentů se shodovala na příčině zvýšené koncentrace „problémových“ osob/osob bez domova v Kroměříži právě v přítomnosti těchto dvou institucí, jejichž klienti a pacienti se mezi osobami bez domova a v substandardním bydlení (azylové domy, ubytovny) z jejich pohledu objevují častěji, zároveň bývají často bez prostředků, bez rodinného zázemí, mívají omezené kompetence a nejistý příjem. Nejistota v bydlení, respektive reálného trvalého bydliště, pak představuje problém pro přítomné terénní ošetrovatelské služby, které těmto lidem nemohou v absenci zázemí poskytovat potřebnou podporu a tito lidé musejí využívat kapacitně nedostatečné pobytové služby, nebo se nechat hospitalizovat.

V rámci Kroměřížské nemocnice a.s. je dostupných 20 lůžek na tzv. *malé LDN*, oddělení ošetrovatelské péče, kde mohou pacienti s akutním zhoršením zdravotního stavu, často osoby přicházející ze substandardního bydlení (Azylový dům), nebo z ulice, setrvat po omezenou dobu. Kvůli systému financování (CZ-DRG systém²¹) je zdůvodnění potřebné délky hospitalizace problematické ve vykazování zdravotním pojišťovnám (důvody jako „osamělé žití“, nebo „rodina nezvládá péči“ nejsou akceptovány) a zvyšuje se tlak na jejich propuštění v určitém stanoveném časovém limitu. To nutně nemusí odpovídat sociálním potřebám pacientů, avšak následné kapacity (lůžkové i personální) nejsou vždy dostupné. Pacienti po propuštění většinou odcházejí buďto do Azylového domu pro muže (kde však není přítomný zdravotnický personál, pro vstup je požadován průkaz o bezinfekčnosti od obvodního lékaře), na další léčení do psychiatrické nemocnice, nebo do vzdálenějších zařízení DZP (Zborovice, Velehrad, Vizovice...). Kumulace komplexu problémů u těchto osob představuje často problém v jejich potenciálním umístění: *„je to díra v systému – nejsou ani kapacity, ani potřebná zařízení, který by s těmi lidmi mohly pracovat. Takový pacient bez nohy přijde z ulice, na Azylu ho nechtějí, protože o něj nemůžou pečovat a na LDN nemůže zůstat moc dlouho...“*. Další kapacitu představuje 105 lůžek v Nemocnici Milosrdných sester, nestátním zdravotnickým zařízením následné péče, v rámci kterého jsou dostupná i sociální lůžka (nemocnice poskytuje spektrum služeb sociální péče). O situaci propuštěných pacientů standardně informují zdravotně-sociální pracovnice odbor sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu Kroměříž, kde je jim poskytována podpora podle jejich potřeby. Během hospitalizace bývá často problém vyřídit dávky HN na ÚP (např. zdravotní pojišťovna neproplácí převoz na ÚP pro osobní podpis dokumentů, potvrzení o hospitalizaci pro ÚP se protahuje), nebo vyřídit potvrzení o bezinfekčnosti, jako podmínky pro přijetí do Azylového domu pro muže. Kontaktování ubytoven v rámci snahy zajistit pacientům následné bydlení se jeví jako kontraproduktivní, z důvodu obavy provozovatelů před komplikacemi s nájemníkem se zdravotními problémy: *„když zavoláme [na ubytovnu] z nemocnice, tak samozřejmě vědí, že s tím člověkem bude problém a spíš ho rovnou nevezmou“*. Řada pacientů je hospitalizována opakovaně, kdy opisují cyklus hospitalizace, pobytového sociálního zařízení (Azylový dům), psychiatrické nemocnice, ulice, atd., avšak detailnější statistiky popisující tento koloběh nejsou dostupné. V zimních měsících je patrná zvýšená poptávka po hospitalizaci, patrně motivovaná nedostatečným zázemím těchto osob. Na celkově komplikované situaci těchto osob se dále zásadně podepisuje faktor závislosti (většinou na alkoholu), který umocňuje recidivu, prodlužuje délku rehabilitace a (anamnéza alkoholové závislosti) dále komplikuje možnost umístění těchto osob v dostupných zařízeních (zvláště v kombinaci s nedostatečnými finančními prostředky).

Situaci v oblasti závislostí lze nahlédnout perspektivou statistiky Protialkoholní a protitoxikomanické záchytné stanice a počtů klientů sociálních služeb zaměřených na řešení závislostí. PZS je spádovou

²¹ Více viz <https://drg.uzis.cz/>

stanic pro široký region přesahující hranice Zlínského kraje – mezi lety 2017 a 2018 činil nárůst počtu klientů stanice více než 9%. Nárůst statistických hodnot uvádí následující tabulka.

rok	přijatých celkem	muži	ženy	trvalý pobyt v ZK	trvalý pobyt mimo ZK	Alkohol	alkohol + úraz	alkohol + drogy*
2016	1420	1196	224	1207	213	1260	111	49
2017	1338	1137	251	1203	185	1227	119	42
2018	1520	1257	263	1299	221	1381	116	23

Tabulka 26 - přehled statistiky klientů PZS Kroměříž (* - THC, extáze, pervitin, toluen; zdroj: Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky Zlínského kraje za rok 2016, 2017, 2018)

V přehledu klientů služeb řešících drogy a závislosti poskytuje statistickou oporu Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky Zlínského kraje za rok 2018. Z té je vidět, že v Kroměříži se statisticky koncentruje nejvyšší podíl klientů sledovaných služeb a zároveň největší podíl uživatelů pervitinu ze Zlínského kraje (v obou případech 32 %). Pervitin je současně nejužívanější drogou mezi klienty těchto služeb.

	Kroměříž	Uh. Hradiště	Vsetín	Zlín	Kraj celkem
	Charita Kroměříž	Společnost Podané ruce	Agarta	Společnost Podané ruce	
Počet klientů (počet jednotlivých osob, které využily v daném období alespoň jednu službu programu ¹⁾)	493	235	385	422	1 535
- z toho uživatelů drog	459	228	334	385	1 406 ²⁾
- mužů	303	125	169	253	850
- žen	131	44	86	82	343
- z toho injekčních uživatelů drog (IUD)	411	227	220	267	1 125
- z toho se základní drogou heroin/opium	50	5	6	1	62
- z toho se základní látkou buprenorfin nelegálně	0	1	0	0	1
- z toho se základní látkou metadon nelegálně	0	0	0	0	0
- z toho se základní drogou pervitin	400	213	285	348	1 246
- z toho se základní drogou kokain/crack	0	0	0	0	0
- z toho se základní drogou kanabinoidy	5	10	41	33	89
- z toho se základní drogou extáze	1	0	0	2	3
- z toho se základní drogou halucinogeny	0	0	0	0	0
- z toho se základní drogou těkavé látky	3	0	2	1	6
Průměrný věk klienta					
- kontaktního centra	33	28	32	31	31,23
- terénního programu	33	31	33	28	
Počet neuzivatelů ³⁾ , kteří využili alespoň jednu službu programu	34	7	51	37	129

¹⁾ U poskytovatelů oddělených sociálních služeb (kontaktní centrum a terénní program) se jedná o součet údajů poskytnutých z obou programů

²⁾ Z uvedeného údaje celkem bylo 213 klientů, kterým byla poskytnuta služba, avšak tito nebyli z důvodu neposkytnutí žádných bližších údajů k evidování blíže identifikováni (např. pohlaví, věk, ...)

³⁾ Rodinní příslušníci, blízké osoby uživatelů

Zdroj: Údaje poskytovatelů drogových služeb z evidence FreeBase (příp. Unidata) a závěrečných zpráv z projektů protidrogové prevence realizovaných v roce 2018

Tabulka 27 - Údaje o klientech nízkoprahových zařízení a terénních programů za rok 2018 (zdroj: Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky za rok 2018, str. 12)

V Psychiatrické nemocnici v Kroměříži (PNKM) nabízí asistenci v celé širší komplexu problémů (bydlení, finance, komunikace s úřady, institucemi, rodinou atd.) celkem 10 sociálních pracovníků a pracovníků. Celkový počet pacientů přijímaných ročně je za celou instituci cca 5 000, přičemž

nejvíce osob přichází ze Zlínského kraje (všech okresů), Jihomoravského kraje (okres Kyjov, Hodonín, Břeclav a Vyškov) a Olomouckého kraje (okresy Prostějov a Přerov). Podle trvalého bydliště pacientů se jim i snaží zajistit následné bydlení, což nepotvrzuje představu o trendu setrvávání bývalých pacientů PNKM v Kroměříži. Podle jejich odhadu se cca 90 % hospitalizovaných osob vrací do svého domácího prostředí, což v absolutních číslech může představovat cca 4 500 osob, oproti zbývajícím cca 500 lidí, kteří odcházejí do doléčovacích zařízení a komunit. Teprve poté, co se nepodaří zajistit takové ubytování, přicházejí na řadu Azylový dům či ubytovny. Část propuštěných pacientů se podaří umístit do pobytového zařízení sociální rehabilitace Zahrada (zřizovatele Charita Kroměříž, 16 lůžek) – v roce 2018 tvořili zdejší klientelu z cca 83 % (34 osob) pacienti PNKM. Odtud po cca 6 – 12 měsících pokračují buďto do jiné formy bydlení (nájemní/městský byt, ubytovna, jiné pobytové zařízení), nebo se vrací zpět do PNKM. Podíl osob opouštějících PNKM, které by bylo možné zařadit do skupiny osob ohrožených chudobou/sociálně slabých není možné blíže specifikovat - u řady duševně nemocných pacientů se projevuje dysfunkce v některé ze sociálních oblastí (bydlení, finance, vztahy, zaměstnání)²². Každopádně počet osob, který podle odhadu Azylového domu pro muže ASTRAS cirkuluje mezi tímto zařízením, PNKM a LDN se z perspektivy PNKM jeví jako reálný (cca 35-40 osob) – mezi důvody podílejícími se na této lokální migraci patří již zmiňované bariéry na straně cílové skupiny (chybějící kompetence, finance či sociální a rodinné zázemí), ale i na straně institucí – Azylový dům není bezbariérový, chybí zde zdravotnický personál, klienti se musejí podílet na úklidu apod., což pro může představovat bariéru bránící využití služby. Podmínky přidělení městského bytu splňuje podle odhadu sociálních pracovníků PNKM pouze minimum pacientů (to se netýká pouze Kroměříže, ale i ostatních měst). Úspěšnost (zisk městského bytu) se tak podle stejného odhadu bude měřit v jednotkách případů za rok. Cca 20 – 30 pacientů za rok by využilo nějakou formu podpory při řešení bytové situace. V rámci komplexu péče o osoby s duševním onemocněním byla dále zmíněna potřeba vhodné náplně denních aktivit, jako zásadního faktoru v úspěšném procesu jejich rehabilitace a integrace do společnosti. V kontextu bydlení bylo dále kromě poptávky po dostupném (individuálním) bydlení (viz níže) tématizována i potřeba některých klientů po více komunitním typu bydlení (se sdílenými prostory umožňujícími setkávání, společné aktivity atd.)

Služba sociální rehabilitace Horizont, která se věnuje stabilizovaným klientům PNKM po návratu z léčení, spatřuje (v kontextu bydlení) zásadní problém v nedostatku financí u své cílové skupiny. Jejich klienti jsou sice často příjemci dávek hmotné nouze a/nebo důchodů²³ a jsou si tedy (s asistencí) schopni našetřit např. na kauci, reálné měsíční příjmy (zvláště v kategorii I. a II. stupně invalidity) jsou mnohdy příliš nízké vzhledem k cenám na realitním trhu. Veřejnost navíc z jejich perspektivy stále vnímá duševní onemocnění negativně. To ilustrují zkušenosti s opakovanými komplikacemi při hledání prostor pro provoz sociální rehabilitace a dále pochybují, že by například město přistoupilo na vyčlenění bytů pro cílovou skupinu osob s duševním onemocněním z městského bytového fondu. Jejich klienti mají problém získat městský byt, protože většinou nesplňují podmínky

²² Sociální pracovníci PNKM jsou schopni například poskytovat základní asistenci a poradenství v oblasti vyřizování dávek HN, invalidního důchodu, dluhového poradenství, exekucí atd. Mapují dluhy, domlouvají splátkové kalendáře, kompletují dokumentaci atd. - ve složitějších případech odkazují na profesionální Sociální poradnu zřizovanou Charitou Kroměříž. Podrobnější přehled o úspěšnosti, podílu pacientů řešících tu kterou problematiku atd. však není dostupný.

²³ Podmínkou využívání služby je stabilizovaný stav klienta, což diskvalifikuje podstatnou část osob s duševním onemocněním –těch, kteří jsou aktuálně bez střechy a/nebo bez bytu. Jejich situace v kontextu příjmů apod. se bude velmi pravděpodobně lišit.

trvalého bydliště v Kroměříži, bezdlužnosti vůči městu a/nebo stabilního příjmu. Za „pravděpodobnější“ označili zisk městského bytu v případě, že je město opatrovníkem těchto osob²⁴.

Rodina

Nejčastější situací, kterou místní oddělení sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) řeší, jsou případy zanedbávaných dětí a ohrožování jejich výchovy, plynoucí nejčastěji z rodičovských sporů (byť nemusí plynout soudní řízení). Aktuálně registruje OSPOD 420 spisů místně příslušné mládeže (Om) a 76 spisů místně nepříslušné mládeže (Nom), tedy těch vyžádaných ze strany místně příslušného ORP. Místní děti a mládež sledovaných OSPOD se z cca 75 % nachází v péči rodičů, 20 % se formou adopce, poručenství, opatrovnictví, nebo pěstounství nachází v náhradní rodinné péči a zbylých 5 % pak v zařízení ústavní výchov či v péči třetí osoby. Prostorové rozložení klientů a jejich potenciální překryv s rizikovými lokalitami v rámci města není sledovanou kategorií a nebyl proto dostupný. K případům odebrání dětí rodičům dochází v cca 10 případech ročně, přičemž jednotky z nich je nutné umísťovat do Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, případně na žádost zákonných zástupců do ústavní péče.

Ročně řeší pracovnice OPOD cca do 30 případů záškoláctví.

Sociální služby

Přehled dostupných sociálních služeb na území ORP Kroměříž je součástí aktualizovaného Komunitního plánu sociálních služeb na Kroměřížsku pro období 2020-2023 (tab. 4; str. 76 – 78). Pro přehlednost níže uvádíme sumarizovanou tabulku shrnující relevantní sociální služby určené pro osoby ohrožené sociálním vyloučením či přímo osoby sociálně vyloučené.

Název služby	Druh služby	Forma služby	Název poskytovatele služby	Kapacita služby	Cílová skupina
Azylový dům pro ženy a matky s dětmi	Azylový dům	pobytová	Charita Kroměříž	62 lůžek (23 ubytovacích jednotek)	Rodiny s dítětem/děti, Oběti domácího násilí, Osoby v krizi, Osoby bez přístřeší
Sociální rehabilitace Zahrada	sociální rehabilitace	pobytová	Charita Kroměříž	16 lůžek	osoby s chronickým duševním onemocněním z okruhu psychóz nebo z okruhu afektivních poruch
Azylový dům	Azylový dům	pobytová	Astras s.r.o.	45 lůžek	osoby bez přístřeší
Nízkoprahové denní centrum Adam	Nízkoprahové denní centrum	ambulantní/terénní *	Astras s.r.o.	6/1 klient v jeden okamžik ambulantní/terénní* forma	muži i ženy, kteří se ocitli v tíživé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení
Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež v Kroměříži	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež	ambulantní/terénní	Společnost Podané ruce o.p.s.	10/2 (při skupinové aktivitě až 15) klientů v jeden okamžik	Děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy
Terénní program Plus	terénní programy	terénní	Charita Kroměříž	2 klienti v jeden okamžik	osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách

²⁴ Odbor sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu Kroměříž města uvedl počet cca 33 klientů v opatrovnictví města, z nichž ne všichni musejí být lidé s duševním onemocněním

Kontaktní a poradenské centrum Plus	kontaktní centrum	ambulantní	Charita Kroměříž	8 klientů v jeden okamžik	osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách
Sociální poradna	Odborné sociální poradenství	ambulantní/terénní	Charita Kroměříž	3/2 klienti v jeden okamžik ambulantní/terénní forma	Osoby se zdravotním postižením, Senioři, Rodiny s dítětem/děťmi, Osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, Osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách, Osoby v krizi, Osoby bez přístřeší
Terénní program ARGO	terénní programy	terénní	ARGO, Společnost dobré vůle Zlín z.s.	Nezjištěno	Osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách
Horizont Kroměříž	sociální rehabilitace	ambulantní/terénní	Centrum služeb a podpory Zlín o.p.s.	23/12 klientů v jeden okamžik	Osoby se ZP - osoby s chronickým duševním onemocněním
Rodinné centrum Kroměříž, z.s. a Středisko výchovné péče	sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	ambulantní/terénní	Rodinné centrum Kroměříž, z.s. a Středisko výchovné péče	3/8 klientů v jeden okamžik	rodiny s dítětem/děťmi

Tabulka 28 - přehled základních kategorií služeb poskytovaných osobám ohroženým sociálním vyloučením a osobám sociálně vyloučeným (zdroj: MPSV/KISSOS; * - podle výpovědi respondentů byl terénní program NZ Adam ukončen v důsledku problémů s financováním)

Síť sociálních služeb a pojmenované potřeby na straně uživatelů i poskytovatelů jsou zpracovány v materiálech Analýza potřeb uživatelů sociálních služeb ORP Kroměříž, Analýza poskytovatelů sociálních služeb ORP Kroměříž a v Analýze sociálního prostředí ORP Kroměříž, zpracované v rámci Komunitního plánování sociálních služeb na Kroměřížsku 2018-2019.

Společnost Astras o.p.s., která provozuje Azylový dům pro muže a nízkoprahové centrum pro osoby bez přístřeší, zajišťovala od roku 2007 i noclehárnu pro muže bez přístřeší (jako registrovanou sociální službu) s kapacitou 4 lůžka. Její provoz byl ukončen se začátkem roku 2019 v důsledku neshody poskytovatele a města o výši dotace na provoz služby²⁵ a mód provozu (pouze přes zimní měsíce, nebo celoročně). Dočasně převzala provoz společnost ADRA o.p.s. (jako tzv. „sedárnu“²⁶), kterou provozovala na adrese Charitního obchodu a šatníku. Aktuálně se město dohodlo se společností Astras o.p.s. na provozu noclehárny jako neregistrované sociální služby od listopadu do března 2020.²⁷ Společnost ADRA o.p.s. dále provozuje Charitativní obchod a sociální šatník navštěvovaný především osobami bez domova. Obchod nabízí také příležitostné možnosti přivýdělku při pomoci se svozem a tříděním šatstva a slouží jako socializační prostor pro osoby bez domova/na ulici.

²⁵ Viz např. https://kromerizsky.denik.cz/zpravy_region/budou-mit-bezdomovci-kde-slozit-hlavu-20190204.html

²⁶ Viz např. https://www.radiokromeriz.cz/novinky5787_sedarnu-pro-muze-v-kromerizi-nove-zajistuje-spolecnost-adra.html

²⁷ Viz např. <https://www.mesto-kromeriz.cz/aktuality/tiskove-zpravy/mesto-prispeje-na-provoz-noclezny-pro-muze-bez-domova/>

Někteří respondenti dále sdíleli svou rezervovanost v roli Azylového domu pro muže Astras o.p.s. při práci s osobami bez domova. Z jejich perspektivy „slouží [Azylový dům] spíše jako ubytovna“, kde klienti dodržují režim a „jen setrvávají, pokud mohou, než aby pozitivně řešili svou situaci“. Jako vysokoprahová a v důsledku restriktivní, byla vnímána zejména pravidla, která platí při vstupu do zařízení (např. střízlivost, potvrzení o bezinfekčnosti apod.). Zástupci Astras o.p.s. komentovali situaci provozu Azylového domu v kontextu nedostatečného místního (městského) financování poskytovaných služeb a provoz komplikujícího technického stavu objektu. Ve stejné budově se nachází i Nízkoprahové denní centrum Adam pro osoby bez domova, které v posledních letech zaznamenává cca 30 % nárůst klientely. 90 % tamních klientů přitom pochází z Kroměřížska a většina je podle odhadu na ulici delší dobu, zatímco pouze cca „desítky případů“ se zde ocitnou v důsledku jiné, akutní životní situace.

Zkušenost z Azylového domu pro ženy v podpoře samostatného bydlení svých klientek je také komplikována nedostatečnými kapacitami dostupného bydlení. Jejich klientkám hrozí riziko odebrání dětí, pokud z Azylového domu odcházejí na ubytovnu – což může být pro některé z nich jediná dostupná alternativa vůči setrvání v Azylovém domě. Jejich návrat do přirozeného prostředí dále komplikují případy domácího násilí a exekucí.

Všechny dotazované instituce a aktéři potvrdili dobrou spolupráci s ostatními poskytovateli sociálních služeb, interdisciplinární spolupráce, často na neformální úrovni. Podobně pozitivně byla hodnocena zasíťovanost území sociálními službami v dostatečné pestrosti a kapacitě. Výjimku tvořila terénní sociální práce, jejíž kapacitu postrádaly především sociální pracovníce z odboru sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu Kroměříž. V rámci zdejší agendy pokrývá 7 pracovníků (3,1 úvazku na sociální práci / 3,6 úvazku na opatrovnictví) cca 150 klientů/1 úvazek na oddělení sociální práce a u veřejného opatrovnictví je to cca 33 klientů/1 úvazek. Sociální pracovníce a pracovníci tak z důvodu vysoké kapacitní vytíženosti nemohou realizovat např. depistáže. Téma nedostatečných kapacit (mimo jiné v pobytových službách a obecně v bydlení) je široce sdíleným zhodnocením stávající situace.

Závěr

Na základě provedených rozhovorů a analýzy uvedených dat a dostupných zdrojů vyvstává v tématech bydlení a bezpečnosti několik prioritních oblastí. Řada respondentů se shoduje na problému plynoucím z kapacitní omezenosti/nedostatečnosti služeb, personálu a reálných možností bydlení na území Kroměříže. Ať jde o kapacity krizových a sociálních lůžek v nemocnici, nedostupnost následných kapacit v pobytových zařízeních, nebo běžných bytů, startovacích bytů pro mladé rodiny, bezbariérového a nízkonákladového bydlení pro seniory, nebo dostupné bydlení pro osamělé rodiče s dětmi, nízkopříjmové osoby, se zdravotním postižením, nebo osoby závislé. Obecný nedostatek bytových kapacit doplňuje nedostatek v personálním zajištění souvisejících sociálních služeb, terénních sociálních pracovníků, chybějící terénní program pro osoby bez přístřeší, nebo dostatečně personálně zajištěný terénní program pro práci s menšinami. Následující tabulka shrnuje potřeby artikulované během rozhovorů během výzkumu.

instituce	Potřeba
Azylový dům pro muže	2-3 klienti ročně schopní posunout se do standardního bydlení; cca 5

Astras	klientů ročně schopných bydlet s individuální mírou podpory
Psychiatrická nemocnice v Kroměříži	podpora prostředí stimulující sociální vazby (v rámci komunitního bydlení, ale i ve veřejném prostoru) cca 20-30 osob ročně potřebujících nějakou míru asistence a podpory při řešení bytové situace
Charita Kroměříž	Krizová lůžka (v situacích akutní ztráty bydlení)
	Podrobnější rozdělení bytového fondu pro specifické cílové skupiny
Podané Ruce	krizová lůžka
sociální rehabilitace Horizont	cca 10 klientů schopných samostatného bydlení (s podporou)
Centrum duševního zdraví	cca 60 osob řešících situaci nedostupného bydlení
Probační a mediační služba	preventivní programy pro mládež; rozvíjet možnosti mládeže a dospívajících pro bezpečné trávení volného času
Centrum poradenství Zlín	Byty pro seniory – „něco mezi DPS a pobytovou službou“ – možnost využít přítomnou službu, společné aktivity, docházka lékaře... Dostupné byty pro osamělé rodiče s dětmi sociální a krizová lůžka v nemocnici, nebo v AD pro muže

Tabulka 29- zaznamenané potřeby (v bydlení)

Sdílenou potřebou bylo více podrobné rozčlenění městského bytového fondu podle jednotlivých cílových skupin a přehodnocení vstupních kritérií, především pravidla bezdlužnosti a trvalého bydliště v Kroměříži. Současné nastavení zohledňuje především seniory a zdravotně postižené, zatímco další skupiny potýkající se s nedostupností bydlení nejsou nijak zvýhodněné. Zmíněna byla i délka nájemních smluv u městských bytů, které neumožňuje větší flexibilitu v jednání s problematickými nájemníky.

Se situací v bydlení se dále pojí témata dostupného zaměstnání, které je specificky pro některé cílové skupiny obtížné získat a udržet. V kontextu potřeb osob s duševním onemocněním byly zmiňovány především možnosti zohlednění specifických potřeb a omezení těchto osob, podpora chráněných dílen, zkrácených úvazků atd.

V oblasti bezpečnosti byla především tematizována potřeba udržení flexibility a kapacity APK, kteří se pohybují v rizikových oblastech a jejich přítomnost se pozitivně odráží v udržování pořádku ve veřejném prostoru. Tento efekt je zvláště potřebný v situaci, kdy běžné represivní a sankční opatření dostupné pořádkovým složkám nejsou reálně vymahatelná a jejich dopad je minimální. Z rozhovorů vyplynula možnost těsnějšího provázání relevantních aktérů v některých případech a vzájemné informovanosti o aktuálním dění mezi městem, PČR, Městskou policií a Probační a mediační službou, případně s poskytovateli sociálních služeb.

Tabulky a grafy

Tabulka 1 - počty osob v jednotlivých kumulativních věkových kategoriích v okrese Kroměříž 2018 (zdroj: ČSÚ).....	6
Tabulka 2 - přehled příjemců dávek hmotné nouze - doplatku na bydlení (zdroj: MPSV).....	9
Tabulka 3 - přehled příjemců dávek hmotné nouze - příspěvku na živobytí (zdroj: MPSV)	9
Tabulka 4 - přehled počtů vyplacených dávek hmotné nouze (zdroj: MPSV).....	10

Tabulka 5 - Územní distribuce příjemců doplatku na bydlení podle ulic s 5 a více příjemci dávky (zdroj: MPSV)	11
Tabulka 6 - Územní distribuce příjemců příspěvku na živobytí podle ulic s 5 a více příjemci dávky (zdroj: MPSV)	12
Tabulka 7- přehled vyplacených dávek mimořádné okamžité pomoci (zdroj: MPSV)	13
Tabulka 8 - přehled vyplacených dávek příspěvku na bydlení (zdroj: MPSV)	13
Tabulka 9 - přehled vyplacených dávek státní sociální pomoci (zdroj: MPSV)	14
Tabulka 10 - domácnosti v Kroměříži podle počtu členů a typu domácnosti (zdroj: SLDB 2011)	16
Tabulka 11 - přehled dokončených bytů ve městě (zdroj: ČSÚ)	16
Tabulka 12- Bytový fond Kroměříže z hlediska stáří a kvality bydlení (zdroj: SLDB 2011)	17
Tabulka 13 - přehled městských bytů v jednotlivých kategoriích (zdroj: městský úřad/Koncepce specifických forem bydlení v Kroměříži 2017).....	18
Tabulka 14- podrobnosti k bytům pronajímaným v domech zvláštního určení, včetně těch pro příjmově vymezené skupiny obyvatel (zdroj: Koncepce specifických forem bydlení v Kroměříži 2017, vlastní zpracování).....	19
Tabulka 15 - podrobnosti k bytům pronajímaným v běžných městských bytech (zdroj: Koncepce specifických forem bydlení v Kroměříži 201, vlastní zpracování; * - do souhrnu nejsou započítány byty/osoby v lokalitě Račín, kterých bylo v 03. 2017 25/71)	20
Tabulka 16 - přehled registrovaných uchazečů o zaměstnání (zdroj: MPSV)	24
Tabulka 17- meziroční vývoj registrované nezaměstnanosti na ÚP (zdroj: ČSÚ).....	24
Tabulka 18 - přehled exekucí za rok 2018 (zdroj: mapaexekuci.cz)	27
Tabulka 19 - přehled bankrotů za rok 2018 (zdroj: mapabankrotu.cz).....	27
Tabulka 20 - hrubá měsíční mzda ve Zlínském kraji v roce 2018 (zdroj: MPSV)	28
Tabulka 21 - meziroční přehled nápadu trestné činnosti ve vybraných kategoriích (zdroj: mapakriminality.cz)	29
Tabulka 22 - srovnání nápadu trestné a přestupkové činnosti 2017-2018 (zdroj: OOP ČR).....	30
Tabulka 23 - události řešené Městskou policií Kroměříž 2017-2018 (zdroj: Městská Policie Kroměříž)	30
Tabulka 24 - přestupky řešené Městskou policií Kroměříž 2017-2018 (zdroj: Městská Policie Kroměříž)	31
Tabulka 25 - nejčastěji řešené situace kurátory pro mládež (zdroj: OSPOD).....	32
Tabulka 26 - přehled statistiky klientů PZS Kroměříž (* - THC, extáze, pervitin, toluen; zdroj: Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky Zlínského kraje za rok 2016, 2017, 2018)	34
Tabulka 27 - Údaje o klientech nízkoprahových zařízení a terénních programů za rok 2018 (zdroj: Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky za rok 2018)	34
Tabulka 28 - přehled základních kategorií služeb poskytovaných osobám ohroženým sociálním vyloučením a osobám sociálně vyloučeným (zdroj: MPSV/KISSOS; * - podle výpovědi respondentů byl terénní program NZ Adam ukončen v důsledku problémů s financováním)	37
Tabulka 29- zaznamenané potřeby (v bydlení)	39
Graf 1- vývoj počtu obyvatel Kroměříže od roku 1971 (zdroj: ČSÚ).....	6
Graf 2 - přehled počtů vyplacených dávek hmotné nouze (zdroj: MPSV)	10
Graf 3 - zastoupení příjemců dávek hmotné nouze podle typu bydlení (zdroj: MPSV)	13

Graf 4 - žadatelé o městský byt podle trvalého bydliště (zdroj: Koncepce specifických forem bydlení v Kroměříži 2017, vlastní zpracování)	21
Graf 5 - meziroční podíl věkových skupin na nezaměstnanosti v ORP Kroměříž (zdroj: ČSÚ)	25
Graf 6 - meziroční podíl vzdělanostních skupin na nezaměstnanosti v ORP Kroměříž (zdroj: ČSÚ)	25
Graf 7 - meziroční podíl skupin uchazečů podle délky jejich registrované nezaměstnanosti v ORP Kroměříž (zdroj: ČSÚ)	26
Graf 8 - meziroční přehled nápadu trestné činnosti (zdroj: mapakriminality.cz)	29
Obrázek 1 - poloha a vymezení Kroměřížského okresu v rámci Zlínského kraje a ČR (zdroj: ČSÚ).....	5
Obrázek 2 - neudržovaný pozemek na předměstí Kroměříže (zdroj: archiv autora)	8
Obrázek 3 - Územní distribuce příjemců doplatku na bydlení podle ulic s 5 a více příjemci dávky (zdroj: MPSV).....	11
Obrázek 4 - Územní distribuce příjemců příspěvku na živobytí podle ulic s 5 a více příjemci dávky (zdroj: MPSV).....	12
Obrázek 5 - přehled městských bytů: městské byty domy zvláštního určení byty pro příjmově vymezenou skupinu nájemníků startovací byty pro rodiny s dětmi lokalita naplánovaná k demolici („Račín“)	18
Obrázek 6- ubytovna Kamato (zdroj: archiv autora).....	22
Obrázek 7 - výpis nájemníků ubytovny Kamato (zdroj: archiv autora).....	23

Zdroje

Bezpečnostní analýza Zlínského kraje 2018.

Český statistický úřad (<https://www.czso.cz/>).

ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR; (<http://www.feantsa.org/download/cz8621229557703714801.pdf>).

GAC (2015). Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR. Praha: MPSV.

Insolvenční rejstřík (<https://isir.justice.cz>).

Janečková, Luhan Fürstová. (2018). Analýza místní sítě služeb a návrh její optimální podoby. Praha: MPSV.

Komunitní plán sociálních služeb na Kroměřížsku pro období 2020-2023.

Koncepce specifických forem bydlení v Kroměříži 2017.

Mapa exekucí (<http://mapaexekuci.cz>).

Mapa bankrotů (<http://mapabankrotu.cz>).

Mapa kriminality (<http://mapakriminality.cz>).

Plán prevence kriminality města Kroměříže pro období 2017-2021.

Šimíková a kol. (2016). Riziko ztráty bydlení a jeho prevence: Rozbor problému a vyhodnocení nástrojů. Praha: VÚPSV.

Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky Zlínského kraje za rok 2018.

Výroční zpráva Astras o.p.s. 2018.

Výroční zpráva Charita Kroměříž 2018.

Zahradník, Jan. (2017). Analýza místní sítě ORP Kroměříž.

- Analýza potřeb uživatelů sociálních služeb ORP Kroměříž.
- Analýza sociálního prostředí ORP Kroměříž.
- Analýza poskytovatelů sociálních služeb ORP Kroměříž.